

Prognoza oddziaływania na
środowisko Strategii Rozwoju
Gminy Śrem na lata 2021-
2028

GMINA ŚREM

Pl. 21 października 1, 63-100 Śrem

Centrala:

tel. 61 28 35 225

fax. 61 28 35 337

urząd@srem.pl

NIP: 785-16-61-461

REGON: 631258135

DORADZTWO GOSPODARCZE PMC Spółka z o.o.

ul. Wyspiańskiego 16/4

60-750 Poznań

Autorka prognozy: mgr inż. Magdalena Głowacka

M Głowacka

Spis treści

Wprowadzenie	5
1. Charakterystyka prognozy.....	6
1.1 Podstawy prawne.....	6
1.2 Cel i zakres prognozy.....	6
1.3 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	8
1.4 Materiały i dokumenty uwzględnione przy opracowaniu prognozy.....	9
2. Charakterystyka Strategii Rozwoju Gminy Śrem.....	11
2.1 Podstawy prawne opracowania strategii	11
2.2 Zawartość i główne cele opracowania strategii oraz jej powiązania z innymi dokumentami	11
2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu Strategii rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028.....	14
2.3.1 Międzynarodowe i wspólnotowe dokumenty strategiczne	14
2.3.2 Krajowe dokumenty strategiczne.....	17
2.3.3 Wojewódzkie i regionalne dokumenty strategiczne	21
2.3.4 Lokalne dokumenty strategiczne	28
3. Ocena istniejącego stanu środowiska gminy Śrem	31
3.1 Położenie fizyczno-geograficzne	31
3.2 Ukształtowanie terenu, krajobraz	32
3.3 Budowa geologiczna.....	33
3.4 Gleby.....	34
3.5 Wody podziemne	36
3.6 Wody powierzchniowe.....	38
3.7 Klimat.....	39
3.8 Jakość powietrza atmosferycznego.....	40
3.9. Zagrożenie hałasem.....	42
3.10 Szata roślinna, świat zwierzęcy	42
3.11 Formy ochrony przyrody	44
3.11.1 Rezerwat przyrody.....	44
3.11.2 Obszary Natura 2000	45

3.11.3 Parki krajobrazowe.....	46
3.11.4 Użytki ekologiczne.....	47
3.11.5 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie".....	48
3.11.6 Pomniki przyrody.....	48
3.12 Zabytki	49
4. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji strategii.....	52
5. Istniejące problemy ochrony środowiska.....	53
6. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko.....	54
7. Transgraniczne oddziaływanie	58
8. Rozwiązania alternatywne	59
9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.....	59
10. Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000	60
11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanej strategii rozwoju	62
12. Podsumowanie i wnioski	65
13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	67
14. Oświadczenie autorki prognozy o spełnieniu wymagań dla sporządzających prognozy	71

Wprowadzenie

Niniejsza Prognoza oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 (zwana dalej Prognozą) została opracowana w celu przeprowadzenia tzw. strategicznej oceny oddziaływania, wymaganej przepisami prawa. Stanowi ona, wraz ze Strategią Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028, niezbędną dokumentację na podstawie art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 247 ze zm.).

Zaopiniowanie wyżej wymienionych dokumentów przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, a także przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczące zarówno strategii jak i prognozy, umożliwią zatwierdzenie Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028 w najbardziej optymalnym kształcie i z zachowaniem zasad postępowania w ramach tzw. strategicznej oceny oddziaływania dla przedmiotowej strategii.

1. Charakterystyka prognozy

1.1 Podstawy prawne

Wymóg sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028” oraz obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w prawodawstwie polskim nakłada art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.). Uchwalenie tej ustawy miało na celu implementację następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, str. 248);
- dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str.8).

1.2 Cel i zakres prognozy

Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.). Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów strategicznych.

Cel prognozy oddziaływania na środowisko wynika z wymagań zawartych w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach na środowisko. Prognoza przede wszystkim ma na celu identyfikację skutków wpływu ustaleń strategii na środowisko, ocenę proponowanych rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych i ich zgodności z przepisami prawa w zakresie ochrony środowiska.

Zakres prognozy wynika również z ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.). Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą i zawartym w niej artykułem 51 ust. 2 prognoza oddziaływania na środowisko:

1. zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązanie z innymi dokumentami,
- informację o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a,
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

2. określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,

- przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3. przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub we współczesnej wiedzy.

Zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.) zakres sporządzenia prognozy został uzgodniony z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu (pismo z dnia 6 grudnia 2021 r., znak WOO-III.410.784.2021.MM.1);
- Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Poznaniu (pismo z dnia 25 stycznia 2022 r., znak DN-NS.9011.1602.2021).

1.3 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.) informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko muszą być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektu dokumentu. Na podstawie zebranych materiałów oraz szczegółowej wizji terenowej dokonano: analizy komponentów i cech środowiska przyrodniczego, oceny prawidłowości jego funkcjonowania, oceny stanu funkcjonowania oraz charakterystyki dotychczasowego zainwestowania badanego obszaru. Wnioski wynikające z ww. analiz skonfrontowano z ustaleniami projektu strategii oraz przepisami prawa ochrony środowiska. Podczas tworzenia prognozy do Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, szczególny nacisk położono na ocenę aktualnego stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem strategicznym, ocenę potencjalnego wpływu ustaleń dokumentu strategicznego na

środowisko przyrodnicze a także opracowanie propozycji łagodzenia skutków realizacji ustaleń dokumentu strategicznego w obszarach, w których zidentyfikowano znaczące negatywne oddziaływania wraz z opracowaniem systemu monitorowania środowiskowych skutków wdrażania dokumentu strategicznego.

Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno – opisową, polegającą na łączeniu w całość zebranych informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

1.4 Materiały i dokumenty uwzględnione przy opracowaniu prognozy

Podczas prac nad niniejszą prognozą zapoznano się z szeregiem dokumentów, opracowanych na szczeblu wspólnotowym, krajowym oraz regionalnym. W trakcie prac nad prognozą odniesiono się w szczególności do następujących dokumentów: Strategii Lizbońskiej, Ósmego Programu Działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie Środowiska, Zrównoważonej Europy dla lepszego świata, tzw. Strategii z Goeteborga, Konstytucji Rzeczypospolitej Polski, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. W dokumentach tych ważne miejsce zajmują zagadnienia ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Przy sporządzaniu prognozy wykorzystano następujące materiały:

- ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 741 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r., Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 ze zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1161 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 470 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2021 r., poz. 624 ze zm.),
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.),
- ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 247 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112),

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883),
- ustawa o prowadzeniu polityk rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1057),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity z 2020 roku poz. 1668),
- Strategia Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 – dokument zatwierdzony uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku,
- projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028, Doradztwo Gospodarcze PMC Sp. z o.o.,
- Program ochrony środowiska dla gminy Śrem na lata 2019- 2022 z perspektywą na lata 2023-2026, zatwierdzony uchwałą nr 97/IX/2019 Rady Gminy Śrem z 12 września 2019 roku,
- Strategia Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020 – dokument przyjęty przez Radę Powiatu w Śremie uchwałą nr XLIXVI/333/IV/14 z dnia 24 września 2014 roku,
- Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, zatwierdzony uchwałą nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 roku,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021, zatwierdzony uchwałą nr 411/XLIII/2018 Rady Gminy Śrem z dnia 29 marca 2018 roku,
- Przyrodnicze aspekty bezpiecznego budownictwa, Jan Jeż, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 2001 r.,
- Hałas komunikacyjny w klimacie rolniczym, Sylwia Dusza, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,
- Geografia Polski, Mezoregiony fizyczno – geograficzne, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994 r.,
- Gleby orne makro- i mezoregionów fizycznogeograficznych Polski, Wojciech Tołoczko, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020,
- Agrochemiczne badania gleb Wielkopolski w latach 2000-2004, Biblioteka Monitoringu Środowiska Poznań 2005,
- uchwała nr 433/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne,
- uchwała nr 434/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektu przyrodniczego za zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- uchwała nr 220/XXV/08 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego w łągu,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Śrem, zmienione uchwałami: 215/XXV/08, 24/V/11; 242/XXV/2012; 305/XXXII/2017; 473/XLIX/2018 Traci moc uchwała 169/XVI/99.
- uchwała nr 411/XLIII/2018 Rady Miejskiej W Śremie z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021”,
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023, zatwierdzony uchwałą nr 349/XXXVII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 28 września 2017 r.

- zarządzenie NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012,
- zarządzenie NR 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012,
- www.igipz.pan.pl/Regiony-geobotaniczne-zgik.html,
- Objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Śrem 544, PIG, Warszawa 2005
- www.sremskiewodociagi.pl,
- www.gov.pl/web/gdoswww.natura2000.gdos.gov.pl,
- www.poznan.rdos.gov.pl,
- www.google.pl/maps,
- www.gddkia.gov.pl,
- www.wzdw.pl,
- www.geoportal.gov.pl,
- www.sipgison.pl/srem.

2. Charakterystyka Strategii rozwoju gminy Śrem

2.1 Podstawy prawne opracowania strategii

Podstawą prawną opracowania „Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 -2028” jest art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) zgodnie, z którym politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju. Art. 2 natomiast, definiuje rozumienie polityki rozwoju, którą stanowi „zespół wzajemnie prowadzonych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej, przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.” Zgodnie z art. 3 wyżej wymienionej ustawy, politykę rozwoju gminy prowadzi samorząd gminny.

2.2 Zawartość i główne cele opracowania strategii oraz jej powiązania z innymi dokumentami

„Strategia rozwoju gminy Śrem na lata 2021 – 2028” jest dokumentem, wytyczającym wizję gminy Śrem, jako „rozwiniętą i dobrze zarządzaną gminą, która jest zintegrowaną częścią aglomeracji

poznafskiej. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki jest siłą napędową innowacyjnej gospodarki. Mieszkańcy korzystają z rozbudowanej infrastruktury społecznej i wysoko oceniają jakość usług publicznych. Walory środowiska naturalnego objęte są szczególną ochroną a wszelkim działaniom gminy towarzyszy troska o jakość środowiska i estetykę przestrzeni.”

W celu realizacji zamierzonej wizji, analizie wyników diagnozy strategicznej poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i dyskusji w gronie naczelników i pracowników pionów organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Śremie, wyznaczono 3 nadrzędne cele rozwoju gminy Śrem:

1. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki
2. Zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura
3. Sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka.

Do każdego z wyżej wymienionych celów przyporządkowane zostały działania i zadania o większym stopniu szczegółowości. Cele ogólny ma być spełniony poprzez realizację celów pośrednich, bezpośrednich oraz szczegółowych, które przedstawione zostały w tabelach zamieszczonych poniżej.

Tabela 1 Działania i zadania do celu aktywny i nowoczesny kapitał ludzki

1. AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI	
1.1	Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
1.1.1	Aktywizacja osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie
1.1.2	Wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych dla mieszkańców
1.1.3	Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych
1.1.4	Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia
1.1.5	Promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich
1.1.6	Zwiększenie dostępności gminy dla osób z różnymi niepełnosprawnościami
1.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej
1.2.1	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury oświatowej, w tym TIK
1.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury sportowej
1.2.3	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury kulturalnej
1.3	Poprawa jakości usług socjalnych
1.3.1	Wsparcie rodzin w procesie wychowawczym
1.3.2	Wspieranie działalności placówek pomocy społecznej i wspieranie działalności organizacji pozarządowych
1.4	Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej
1.4.1	Poszerzenie oferty kulturalnej
1.4.2	Poszerzenie oferty sportowej
1.5	Kluczowe zadania
1.5.1	Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych
1.5.2	Modernizacja Stadionu Miejskiego
1.5.3	Budowa sali gimnastycznej
1.5.4	Budowa amfiteatru
1.5.5	Partycypacja społeczna

Tabela 2 Działania i zadania do celu zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura

2. ZADBANE ŚRODOWISKO, ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA	
2.1	Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń
2.1.1	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego
2.1.2	Dbłość o estetykę przestrzeni
2.1.3	Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty
2.1.4	Realizacja Programu Rewitalizacji
2.1.5	Spójny rozwój obszarów wiejskich
2.1.6	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej
2.2	Poprawa stanu infrastruktury
2.2.1	Inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) i mostową oraz wzrost bezpieczeństwa komunikacji
2.2.2	Wsparcie nowych rozwiązań komunikacyjnych w związku z ograniczaniem presji na środowisko
2.2.3	Rozwój infrastruktury rowerowej, budowa ścieżek rowerowych, funkcjonowanie systemu rowerów miejskich
2.2.4	Modernizacja kanalizacji deszczowej
2.2.5	Aktywizacja połączenia kolejowego
2.2.6	Poprawa jakości i dostępności komunalnego zasobu mieszkaniowego
2.3	Ochrona środowiska przyrodniczego
2.3.1	Działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej
2.3.3	Działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych
2.3.3	Ochrona zasobów przyrodniczych
2.3.4	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami
2.3.5	Poprawa jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego
2.3.6	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury
2.4	Kluczowe zadania
2.4.1.	Modernizacja parków miejskich
2.4.2	Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie
2.4.3	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich
2.4.4	Infrastruktura pieszo-rowerowa
2.4.5	Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego
2.4.6	Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii
2.4.7	Modernizacja oświetlenia ulicznego
2.4.8	Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej
2.4.9	Aktywizacja połączenia kolejowego
2.4.10	Zachęcanie społeczeństwa do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych
2.4.11	Poprawa warunków mieszkaniowych w budynkach komunalnych
2.4.12	Rozwój transportu drogowego

Tabela 3 Działania i zadania do celu sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka

3. SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	
3.1	Sprawne zarządzanie
3.1.1	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług
3.1.2	Wzrost kompetencji kadr instytucji publicznych
3.2	Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów
3.3	Zarządzanie marką Śremu i promocja

3.3.1	Działalność w ramach współpracy międzysamorządowej
3.3.2	Wspieranie działań w zakresie współpracy międzysektorowej
3.4	Kluczowe zadania
3.4.1	Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych
3.4.2	Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego
3.4.3	Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związkiem Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremskim Ośrodkiem Wspierania Małej Przedsiębiorczości

Zgodnie z zapisami Strategii „Cele wyznaczone do zrealizowania w ramach Strategii... zostały sformułowane jako wyraz potrzeb i postulatów zgłoszonych przez mieszkańców gminy i swoją formą realizują zamierzenia nowej polityki regionalnej. Niemniej nie pozostają one bez związku z ustaleniami dokonanymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. Analiza spójności celów Strategii... z celami zawartymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030) i Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. wykazała, że znaczna większość celów jest zbieżna". Wskazane dowody na zbieżność celów zostały opisane w następujących rozdziałach prognozy.

2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 - 2028

Cele i zadania zawarte w Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 - 2028 są zgodnie z polityką wielu dokumentów strategicznych poziomu międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego, regionalnego, a także lokalnego. Zgodność założeń Strategii z tymi dokumentami gwarantuje, że podejmowane działania w skali gminy będą harmonizowały z kierunkami rozwoju ustalonymi na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym. Oznacza to, że planowane działania nie tylko nie będą przypadkowe, ale także przyczynią się do realizacji celów o charakterze globalnym i długoterminowym.

Poniżej zestawiono najistotniejsze powiązania tematyczne Strategii z założeniami i wymaganiami innych strategii szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju.

2.3.1 Międzynarodowe i wspólnotowe dokumenty strategiczne

Agenda 2030

Agenda 2030 została uchwalona we wrześniu 2015 roku podczas Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku i stanowi globalny program zrównoważonego rozwoju ludzkości i ochrony zasobów środowiska naturalnego, który jest realizowany przez 193 kraje na świecie. Do jej powstania przyczyniła się Otwarta Grupa Robocza składająca się z przedstawicieli rządów państw, sektora prywatnego, środowiska naukowego i społeczeństwa obywatelskiego, która po prawie trzyletnich negocjacjach zdefiniowała 17 celów zrównoważonego rozwoju i aż 169 powiązanych z nimi zadań.

W Agendzie 2030 wyznaczono 5 obszarów o kluczowym znaczeniu dla ludzkości i naszej planety, nad którymi rządy poszczególnych państw będą pracować przez 15 lat:

„Ludzie Jesteśmy zdecydowani wyeliminować ubóstwo i głód, we wszystkich ich formach i wymiarach, a także zapewnić, by wszyscy ludzie mogli wykorzystywać swój potencjał w godności i poczuciu równości, żyjąc w zdrowym środowisku.

Planeta Jesteśmy zdecydowani chronić naszą planetę przed degradacją, między innymi poprzez zrównoważoną konsumpcję i produkcję, zrównoważone gospodarowanie jej zasobami naturalnymi oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu, tak aby mogła ona służyć potrzebom obecnych i przyszłych pokoleń.

Dobrobyt Jesteśmy zdecydowani zapewnić wszystkim ludziom możliwość korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego ich życia oraz by postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny odbywał się w zgodzie z naturą.

Pokój Jesteśmy zdecydowani wspierać pokojowe, sprawiedliwe i inkluzywne społeczeństwa, wolne od lęku i przemocy. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju nie jest możliwe bez pokoju, a pokój nie jest możliwy bez zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Partnerstwo Jesteśmy zdecydowani mobilizować środki konieczne do wdrożenia niniejszej Agendy poprzez ożywione globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju, w duchu wzmocnionej globalnej solidarności, koncentrujące się zwłaszcza na potrzebach osób najuboższych i najuboższych, przy udziale wszystkich krajów, wszystkich interesariuszy i wszystkich ludzi.” Agenda stała się priorytetowym dokumentem dla formułowania celów wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, opartych na zasadzie zrównoważonego rozwoju. W oparciu o przyjęte w niej zasady organizowane są międzynarodowe i europejskie systemy wspierania rozwoju.

Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest nową długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010 - 2020. Dokument został zatwierdzony przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., a wspomniana Strategia zastąpiła realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. Fundamentalny cel reform, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie zatrudnienia w Unii Europejskiej, nie uległ zmianie, jednakże zaproponowany model europejskiej społecznej gospodarki rynkowej

w większym niż dotychczas stopniu ma się opierać na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się priorytetach:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Unia Europejska musi określić, gdzie chce się znaleźć w roku 2020. W tym celu Komisja proponuje wytyczenie kilku nadrzędnych, wymiernych celów UE:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Tabela 4 Spójność projektowanego dokumentu z obowiązującymi dokumentami międzynarodowymi i wspólnotowymi

Cele zawarte w Strategii:	Agenda 2030	Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie	Przyspieszenie upowszechnienia szybkiego Internetu i czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego dla gospodarstw domowych i firm,
Poprawa jakości usług socjalnych	Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt	Zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były powszechnie dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w społeczeństwie
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu	-

Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność	Uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, poprzez dekarbonizację gospodarki, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizację sektora transportu i wspieranie efektywności energetycznej.
Ochrona środowiska przyrodniczego	12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywanie i odwracanie proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi	Redukcja emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20% w porównaniu do poziomów z roku 1990 lub nawet o 30% przy sprzyjających warunkach, wzrost udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii do 20%, oraz osiągnięcie 20% wzrostu w efektywnym wykorzystaniu energii
Sprawne rządzenie	Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu	-
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienia oraz godną pracę dla wszystkich ludzi	Dostęp do finansowania badań i innowacji dla wzmocnienia łańcucha innowacji oraz zwiększenia poziomu inwestycji w całej Unii Europejskiej

2.3.2 Krajowe dokumenty strategiczne

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 (DSRK) Trzecia fala nowoczesności jest podstawowym dokumentem strategicznym w państwie. Istotnym punktem odniesienia w jej opracowaniu stała się opisana wyżej strategia Unii Europejskiej Europa 2020. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju -

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (art. 9 ust 1) – dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 podzielona została na trzy filary - innowacyjności, terytorialnego równoważenia rozwoju i efektywności, proponuje określenie celów i wyzwań oraz zadań do realizacji przez rząd w kluczowych dla rozwoju obszarach interwencji – innowacyjności i kreatywności indywidualnej, cyfryzacji, kapitału ludzkiego, bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, rozwoju regionalnego, transportu, kapitału społecznego i administracji państwowej i samorządowej. Według DSRK, dla sprawności państwa najważniejsze jest zrealizowanie czterech zaleceń:

- a) pomocności państwa, które zapewnia ludziom realizację praw i swobód obywatelskich, dba o ich niczym nieskrępowaną kreatywność, niezależność działania (w aktywności gospodarczej, publicznej, społecznej) ale jednocześnie szanuje ich prywatność;
- b) przyjazności państwa, które zmienia formułę działania na bardziej otwartą, opartą na dwustronnej komunikacji;
- c) partycypacyjności państwa, które zapewnia dostęp do wiedzy, gwarantuje możliwość udziału w sprawowaniu władzy poprzez konsultacje i debatę publiczną, przejrzystości państwa, które nie tylko podejmuje decyzje, ale również tłumaczy je w sposób przejrzysty i zrozumiały dla wszystkich obywateli.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jego zróżnicowanych potencjałów rozwojowych w celu osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

W Koncepcji określono 6 celów głównych, dotyczących polityki zagospodarowania przestrzennego kraju:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

5. Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) to kluczowy dokument w obszarze średniofalowej i długofalowej polityki gospodarczej państwa w zakresie: utrzymujących się różnicowań przestrzennych w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczym, rozwarstwienia społecznego oraz wyzwań stojących przed polską gospodarką: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, niekorzystnego trendu demograficznego oraz słabości instytucjonalnej.

Głównym celem Strategii jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem będzie zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 Plan ten wskazuje niezbędność minimalizowania podatności na ryzyko związane ze zmianami klimatu, m.in. uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji. Na skutek coraz częstszych ulewnych deszczy zwiększyło się ryzyko okresowych podtopień, szczególnie na terenach gdzie nie ma stworzonych warunków retencjonowania nadmiaru wody. W dokumencie wyszczególniono następujące cele i kierunki działań:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.2 - adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.3 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.4 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;

– Kierunek działań 1.5 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;

– Kierunek działań 1.6 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu;

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

– Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;

– Kierunek działań 2.2 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu;

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

– Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu;

– Kierunek działań 3.2 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu;

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

– Kierunek działań 4.1 - monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie);

– Kierunek działań 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu;

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

– Kierunek działań 5.1 - promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

– Kierunek działań 5.2 - budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

– Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;

– Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 jest spójna z wyżej wymienionym dokumentem poprzez następujące cele wskazane w Strategii: działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, ochrona zasobów przyrodniczych, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. Niezmiernie ważne w kontekście zmniejszenia oddziaływania na klimat będzie również wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii (budowa urządzeń typu fotowoltaika, pompy ciepła, wymiana źródeł oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej (szkołach, przedszkolach budynki urzędów, OPS. itp.).

2.3.3 Wojewódzkie i regionalne dokumenty strategiczne

Strategia Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 – dokument zatwierdzony uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku. Zgodnie z art. 11 pkt. 1 lit. c ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity z 2020 roku poz. 1668) strategia województwa określa w szczególności: cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia, model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, obszary strategicznej interwencji, obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań, system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ramy finansowe i źródła finansowania. Według wizji zawartej w Strategii: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.”

W zapisach Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 wyróżniono obszary strategicznej interwencji, zdelimitowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+ (PZPWW). W PZPWW wyodrębniono obszary o najintensywniejszej sile oddziaływania miast na otoczenie, w których obserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Gmina Śrem wchodzi w skład miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) o największej sile oddziaływania - Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, dla którego zdefiniowano następujące kluczowe kierunki działań.

1) Wzrost gospodarczy bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:

- budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej,
- rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych,
- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność,
- zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej

opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej,

- rozwój IOB, współpracy sieciowej,
- rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich,
- podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej,
- podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu,
- wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurowania na arenie międzynarodowej,
- podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej;

2) Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:

- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania,
- rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego,
- polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim,
- działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego),
- upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM,
- zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących,

3) Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:

- poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej

(m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S5, S11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434),

- rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności,
- zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych,
- rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania,
- zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji,
- ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków,
- przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego,
- działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych,

4) Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:

- wzmocnienie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych,
- promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania,
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego,
- koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej).

Strategia Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020 – dokument przyjęty przez Radę Powiatu w Śremie uchwałą nr XLIXVI/333/IV/14 z dnia 24 września 2014 roku. „Powiat Śremski to przyjazne i atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i odpoczynku. Prężny rozwój społeczno-gospodarczy oparty jest na małej i średniej przedsiębiorczości oraz nowoczesnej infrastrukturze. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz ponadprzeciętnie rozwinięta oferta usług publicznych gwarantują wysoki poziom życia Mieszkańców.” Do dnia dzisiejszego nie powstała aktualizacja strategii.

Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia 2020 „to nakreślenie wizji i kierunków jej rozwoju w perspektywie najbliższych 10 lat. Zaplanowane działania strategiczne w drodze konsultacji społecznych uzyskały akceptację mieszkańców aglomeracji. Realizacja Strategii to głównie zadanie dla podmiotów interwencji publicznej, samorządów lokalnych i innych instytucji, ściśle ze sobą współpracujących. Wyznaczone w Strategii cele rozwoju będzie można jednak w pełni osiągnąć tylko poprzez zaangażowanie mieszkańców i reprezentujących ich organizacji społecznych, jak też przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych działających na obszarze aglomeracji. (...) Wdrażania zapisów strategii, na miarę obecnych i przyszłych uwarunkowań oraz możliwości organizacyjnych finansowych podejmują się jednostki samorządu terytorialnego aglomeracji poznańskiej: miasto Poznań, powiat poznański, miasta i gminy: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne.” Do dnia dzisiejszego nie powstała aktualizacja Strategii.

Z uwagi na utratę aktualności zarówno Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej Metropolia 2020 jak i Strategii Powiatu Śremskiego do roku 2020 odstąpiono od analizy powiązań Strategii Rozwoju Gminy z tymi dokumentami. Stopień powiązań i spójność analizowanej strategii z dokumentami krajowymi i regionalnymi obrazują poniższe tabele.

Tabela 5 Spójność celów z zewnętrznymi dokumentami strategicznymi w ujęciu kraju i województwa

Cele	<i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>	<i>"Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030)</i>	<i>Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.</i>
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI			
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych - 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców - 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy; 2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu - 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie, 2.3. Rozwój kapitału

			społecznego i kulturowego regionu
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	<p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony -</p> <p>Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<p>1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym</p> <p>- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu</p> <p>- 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p>
Poprawa jakości usług socjalnych	<p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<p>1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym</p> <p>- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</p> <p>3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie -</p> <p>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu</p> <p>- 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p>
Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	<p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <p>- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne; Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<p>1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowych i przestrzennym</p> <p>- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu</p> <p>- 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>

		podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	
ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ			
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów	3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski - 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów		3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski - 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa
Ochrona środowiska przyrodniczego	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów		3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski - 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA			
Sprawne rządy	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Cyfrowe państwo usługowe	3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem; Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem - 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną - Nowe formy działania i współpracy	3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym,	4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

		regionalnym i ponadregionalnym	
Zarządzanie marką Śremu i promocja	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną - Nowe formy działania i współpracy	3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym	4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem - 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju

Źródło: Strategia rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028

Tabela 6 Kluczowe cele dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w zestawieniu z celami gminy Śrem

Cele	<i>Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. Poznański Obszar Metropolitalny Kluczowe kierunki działań</i>
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI	
Budowa kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury społecznej	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Poprawa jakości usług socjalnych	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
Rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej	Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu
ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ	
Dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
Ochrona środowiska przyrodniczego	Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA	

Sprawne rządzenie	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
Zarządzanie marką Śremu i promocja	Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców

Źródło: Strategia rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028

Program ochrony powietrza dla strefy wielkopolskiej, zatwierdzony uchwałą nr XXI/391/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2020 r. poz. 5954) Plan ten wskazuje na konieczność podjęcia następujących działań: ograniczenie emisji z ogrzewania indywidualnego w komunalnym zasobie mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej w gminach strefy wielkopolskiej, zachęty finansowe na modernizację budynków mieszkalnych oraz na wymianę kotłów, pieców i palenisk w gminach strefy wielkopolskiej, inwentaryzację źródeł ogrzewania indywidualnego na terenie gmin, kontrola realizacji uchwały ograniczającej stosowanie paliw stałych, termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, obniżenie emisji komunikacyjnej poprzez regularne utrzymywanie czystości ulic oraz zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści w gminach miejskich i miastach w gminach miejsko-wiejskich, ochrona i zwiększanie udziału zieleni w przestrzeni gmin miejskich strefy wielkopolskiej, edukacja ekologiczna, zapisy w planach miejscowych.

Wyżej wymieniony dokument znajduje swoje odzwierciedlenie w zapisach projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, która w celu strategicznym „Zadbane środowisko i estetyczna przestrzeń” wskazuje kluczowe zadanie: „Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii (budowa urządzeń typu fotowoltaika, pompy ciepła, wymiana źródeł oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej (szkołach, przedszkolach, budynki urzędów, OPS. itp.).”

2.3.4 Lokalne dokumenty strategiczne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Śrem, zatwierdzone uchwałą Nr 48/V/07 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 8 lutego 2007 roku, zmienione uchwałą Nr 215/XXV/08 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 czerwca 2008 r., uchwałą Nr 24/V/11 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 stycznia 2011 r., uchwałą Nr 242/XXV/2012 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 21 sierpnia 2012 r., uchwałą Nr 33/V/2015 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 lutego 2015 r., uchwałą Nr 305/XXXII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 27 kwietnia 2017 r. oraz uchwałą Nr 473/XLIX/2018 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 18 października 2018 r.) stanowi dokument polityki gminy w zakresie planowania przestrzennego. W obowiązującym dokumencie tereny rolnicze stanowiące około 60 % powierzchni gminy, tereny zabudowy mieszkaniowej (w tym wielo- i jednorodzinnej oraz letniskowej) około 10%, natomiast tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej i usługowej około 3%. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, a jedynie dokumentem

wewnętrzny gminy, jednakże miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są formalnie z nim związane. Według ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zapisy studium i zapisy planu miejscowego nie mogą być ze sobą sprzeczne. Podczas jego opracowywania przewidziany jest dwukrotny udział społeczeństwa - na etapie składania wniosków do studium oraz na etapie wyłożenia dokumentu do publicznego wglądu i składania do niego uwag. Wyżej wymieniony dokument ma zatem bardzo istotne znaczenie w realizacji celu strategii, polegającego na podwyższeniu poziomu jakości środowiska naturalnego i ładu przestrzennego oraz zmniejszaniu presji na środowisko i edukacji ekologicznej, a także budowy kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Program ochrony środowiska dla gminy Śrem na lata 2019- 2022 z perspektywą na lata 2023-2026, zatwierdzony uchwałą nr 97/IX/2019 Rady Gminy Śrem z 12 września 2019 roku jest dokumentem utworzonym na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, który nakazuje jego sporządzanie w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Program zawiera cele wskazane do osiągnięcia w perspektywie długoterminowej, priorytetowe kierunki działań związanych z ochroną środowiska w perspektywie lat 2019 - 2026 oraz szczegółowy wykaz zadań do 2026 roku. Głównymi celami wskazanymi w wyżej wymienionym dokumencie są:

- dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)piranu oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀; ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, głównie komunikacyjnego;
- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych;
- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód; zwiększenie retencji wodnej; bezpieczeństwo powodziowe; zmniejszenie odpływu biogenów do wód;
- poprawa jakości wody; pełny stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy;
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kapalin; rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- dobra jakość gleb; rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych; przeciwdziałanie ruchom masowym; edukacja rolników w zakresie dobrych praktyk rolniczych;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania; zwiększenie liczby mieszkańców deklarujących selektywną zbiórkę odpadów; zwiększenie ilości usuniętych odpadów azbestowych;
- zachowanie różnorodności biologicznej; zwiększenie terenów leśnych w ogólnej powierzchni gminy;
- utrzymanie stanu bez wystąpienia poważnej awarii, skuteczne wyegzekwowanie usunięcia nielegalnie zgromadzonych odpadów.
- świadome ekologicznie społeczeństwo;

- zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Wyżej wymieniony dokument ma zatem bardzo istotne znaczenie w realizacji celu strategii, polegającego na ochronie środowiska przyrodniczego, a także budowy kapitału społecznego na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Śrem na lata 2018 – 2021, zatwierdzony uchwałą nr 411/XLIII/2018 Rady Gminy Śrem z dnia 29 marca 2018, to dokument, którego nadrzędnym celem jest poprawa stanu zachowania i utrzymania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy oraz wskazywanie i planowanie realizacji działań w dziedzinie ochrony zabytków. Cele, które gmina Śrem wskazała w wyżej wymienionym dokumencie wynikają z ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego służy atrakcyjności gminy i jest spójne z następującymi celami szczegółowymi wymienionymi w Strategii: rozwój działalności kulturalnej, ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój działalności sportowej, dostępna, estetyczna i bezpieczna przestrzeń.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017-2023, zatwierdzony uchwałą nr 349/XXXVII/2017 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 28 września 2017 r. to dokument nakreślający działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, określającym rodzaj, zakres i etapy działań rewitalizacyjnych w ujęciu wieloletnim.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Śrem na lata 2017 –2023 sformułowano następujące cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań:

CEL 1. Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego oraz minimalizacja oddziaływania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w gminie: zmniejszenie bezrobocia oraz ubóstwa, poprawa bezpieczeństwa, wsparcie procesu wychowawczego;

CEL 2. Pobudzenie lokalnego rynku: gospodarcze ożywienie centrum miasta;

CEL 3. Polepszenie stanu środowiska: lepsza jakość powietrza w gminie;

CEL 4. Lepsza jakość przestrzeni i infrastruktury w gminie: inwestycje w obiekty i miejsca użyteczności publicznej, Poprawa stanu infrastruktury rekreacyjnej.

W celach operacyjnych wyznaczono konkretne projekty i programy, mające na celu szeroko pojętą rewitalizację. Są to:

- program „Świadomy Rodzic” (zwiększenie zaangażowania i wiedzy mieszkańców przełożony się na świadomość ich wpływu na postawy edukacyjne dzieci),
- program przywrócenia handlu i usług na obszarze rewitalizacji (podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców umożliwi znalezienie pracy lub przyczyni się do wzrostu skłonności do otwierania własnej działalności gospodarczej, ponadto rozwój przedsiębiorczości oznacza tworzenie nowych miejsc pracy),
- akcja „Bezpieczne miasto” (montaż kamer zmniejszy poczucie bezkarności i nieuchwytności sprawców przestępstw i wykroczeń, realizacja obydwu projektów przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa publicznego na podobszarze OR),
- budowa węzła przesiadkowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Śremie – etap I (instalacja kamer monitoringu miejskiego zwiększy bezpieczeństwo węzła przesiadkowego),
- projekt „Stop dymiącym kominom” (powiązanie działań inwestycyjnych i edukacyjnych),
- rewitalizacja budynków Zespołu Szkół Katolickich,
- budowa portu rzeczno nad rzeką Wartą (basen portowy, przystań dla kajaków i małych łodzi motorowych, kapitanat) wraz z nadbrzeżem,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. poprzez termomodernizację budynku,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. poprzez zabudowanie tarasu i zmianę jego funkcji oraz dobudowanie sali sportowej do sportów walki wraz z szatniami i węzłem sanitarnym,
- modernizacja kompleksu obiektów sportowych spółki gminnej Śremski Sport Sp. z o.o. – wymiana konstrukcji i pokrycia hali lodowiska zdegradowanych w wyniku działania obszarów przemysłowych oraz utworzenie posadzki na rurach wypełnionych glikolem,
- nadawanie bezpośredniemu otoczeniu miejsc zamieszkania przyjaznego charakteru i zapewniania ich funkcjonalności,
- uzupełnienie zieleni w miejscach publicznych.

3. Ocena istniejącego stanu środowiska gminy Śrem

3.1 Położenie fizyczno-geograficzne

Gmina Śrem jest jedną z 4 gmin powiatu śremskiego, graniczącą bezpośrednio gminami: Brodnica, Czempin, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski, Zaniemyśl. Położona jest w odległości 43 km na południowy-wschód od stolicy Wielkopolski - Poznania.

Śrem jest gminą miejsko - wiejską, podzieloną na 32 sołectwa: Binkowo, Borgowo, Bodzyniewo, Błociszewo, Dąbrowa, Dalewo, Dobczyn, Gaj Góra, Grodzewo, Grzymysław, Kadzewo, Kaleje, Kawcze, Krzyżanowo, Luciny, Łęg, Marianowo, Mechlin, Mórka, Niestabin, Nochowo, Olsza - Bystrzek, Orkowo, Ostrowo, Psarskie, Pełczyn, Pysząca, Sosnowiec, Szymanowo, Wirginowo, Wyrzeka, Zbrudzewo oraz miasto Śrem.

Zarówno pod względem powierzchni (205,83 km²), jak i liczby mieszkańców (40 989 osoby zamieszkałe - stan na 31 grudnia 2021 r.), Śrem zdecydowanie góruje nad innymi gminami powiatu śremskiego. Śrem nie jest położony wzdłuż najważniejszych tras komunikacyjnych, brakuje czynnej linii kolejowej oraz nie występują autostrady i drogi ekspresowe, przebiegające przez gminę. Drogową oś komunikacyjną tworzą drogi wojewódzkie: droga nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, droga nr 432 relacji Leszno – Obłaczkowo, droga nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz droga nr 436 relacji Śrem - Klęka.

Według podziału Polski na regiony fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego (2001) dokumentowany teren położony jest w trzech makroregionach, tj. na Pojezierzu Wielkopolskim (315.5), w obrębie mezoregionu Równina Wrzesińska (315.56), na Pojezierzu Leszczyńskim (315.8) w obrębie mezoregionów: Pojezierze Krzywińskie (315.82), Równina Kościańska (315.83) i Wał Żerkowski (315.84) oraz rozdzielającej 2 makroregiony Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej (315.6) - w obrębie mezoregionu Kotliny Śremskiej (315.64).

3.2 Ukształtowanie terenu, krajobraz

Obecne ukształtowanie rzeźby Wielkopolski, w tym również gminy Śrem nastąpiło podczas ostatnich glacjałów środkowopolskiego i północnopolskiego oraz rozdzielającego je interglacjału eemskiego. Na ukształtowanie środkowej i północnej rzeźby glacialnej Wielkopolski największy wpływ miało zlodowacenie bałtyckie, głównie stadiału leszczyńsko-pomorskiego, które przyczyniło się do wytworzenia form glacialnych i fluwioglacialnych: rynien subglacialnych, pradolin, wysoczyzn, wzgórz morenowych i sandrów. Zasięg zlodowacenia fazy poznańskiej w rejonie Poznania pozostawił ciekawe i różnicujące krajobraz formy akumulacyjne. Według typologii krajobrazów (Richling, 1996) w granicach administracyjnych gminy Śrem wyróżniamy krajobraz glacialny nizin oraz krajobraz dolin i obniżeń zalewowych.

Krajobraz gminy Śrem w znacznym stopniu tworzą terasy akumulacyjne rzeki Warty, związane z Pradolina Warciańsko-Odrzańską, której szerokość miejscami dochodzi do 8 km. Najstarszy taras I (pradoliny) jest miejscami lekko zatorfiony i bardzo wyrównany, kolejny taras II (bałtycki) o wysokości do 7 m nad poziomem rzeki stanowi rozległą płaską powierzchnię, pokrytą licznymi wydhami. Najmłodsze tarasy holoceni III (wyższy - do 4 m nad poziomem rzeki) i IV (niższy - do 2 m nad poziomem rzeki) są poprzecinane zawodnionymi starorzeczami i odsypami stanowią pokłady piasków eolicznych i pokładów popowodziowych.

Poza wyżej wymienionymi utworami w granicach gminy Śrem występują również wysoczyzny morenowe płaskie, wysoczyzny morenowe faliste, kemy, równiny piasków przewianych, wydmy, równiny torfowe i denudacyjne. Wysoczyzny morenowe poprzecinane są rynnami subglacjalnymi, z której najdłuższą stanowi rynna Jeziora Grzymistawskiego.

Na terenie gminy Śrem występują dość zróżnicowane ukształtowanie terenu - najniższe tereny o wysokości 59 metrów nad poziomem morza występują w dolinie rzeki Warty w okolicach Orkowa, najwyższe, osiągające wartości ponad 98,2 metrów nad poziomem morza w rejonie Mełpina i 96 metrów nad poziomem morza w rejonie Błociszewa.

3.3 Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy Śrem jest ściśle związana z podziałem na regiony fizyczno-geograficzne, co widać szczególnie w paśmie rozdzielającej 2 makroregiony Pradoliny Warciańsko-Odrzańskiej, którą budują zupełnie inne utwory niż północną i południową część gminy. Pradolina Warciańsko-Odrzańska powstała na skutek wycofania się czoła lądolodu na północ, wody roztopowe z topniejącego lodowca wykorzystując istniejące obniżenia terenowe i rynny zaczęły migrować w kierunku zachodnim. Wzdłuż Warty dominują osady holocenu, wytworzone podczas akumulacji rzecznej. Najbardziej rozpowszechnione są piaski rzeczne tarasów zalewowych rzeki, towarzyszą im również torfy, namuły torfiaste i namuły piaszczyste, wytworzone w wyniku akumulacji organicznej oraz piaski eoliczne i piaski eoliczne w wydmach, powstałe na skutek akumulacji eolicznej. Znacznie starsze utwory, związane z sedymentacją lodowcową dominują w pozostałych makroregionach: tj. na Pojezierzu Wielkopolskim oraz na Pojezierzu Leszczyńskim. Największą miąższością charakteryzują się osady ze zlodowaceń środkowopolskich - zlodowacenia Odry i Warty, które tworzą względnie płaską wysoczyznę morenową. Dominującymi utworami są gliny zwałowe, piaski i żwiry, miejscami głązy lodowcowe, Gliny zwałowe na piaskach i żwirach wodnolodowcowych, gliny zwałowe na iłach i mułkach. Na tych terenach występują również Namuły piaszczyste zagłębień bezdopływowych i okresowo przepływowych oraz torfy namuły torfiaste na piaskach i namułach piaszczystych den dolinnych, związane z akumulacją jeziorną.

Na szczególną uwagę zasługują mułki i łył mioceńskie i plioceńskie tzw. łył poznańskie, których maksymalna miąższość wynosi około 60 m. łył są widoczne w wyrobisku w rejonie Pyszącej, gdzie często spotyka się również drobne kryształki gipsu.

Znaczenie surowcowe mają łył, piaski i żwiry, które są eksploatowane, głównie na potrzeby lokalne. Na obszarze gminy znajdują się następujące udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:

- 1) złożo kruszywa naturalnego nr 10600 „Góra ZW” o powierzchni 13228 m²,
- 2) złożo kruszywa naturalnego nr 7764 „Bodzyniewo” o powierzchni 13267 m²,
- 3) złożo kruszywa naturalnego nr 20251 „Niesłabin JS” o powierzchni 19904 m²,
- 4) złożo kruszywa naturalnego nr 11969 „Luciny” o powierzchni 102303 m²,

- 5) złoża kruszywa naturalnego nr 19126 „Luciny III” o powierzchni 183195 m²,
- 6) złoża kruszywa naturalnego nr 19957 „Luciny IV” o powierzchni 177258 m²,
- 7) złoża kruszywa naturalnego nr 11017 „Luciny LK” o powierzchni 19779 m²,
- 8) złoża kruszywa naturalnego nr 10123 „Luciny MP” o powierzchni 102623 m²,
- 9) złoża kruszywa naturalnego nr 13750 „Luciny II” o powierzchni 13201 m²,
- 10) złoża kruszywa naturalnego nr 10123 „Luciny MP” o powierzchni 102623 m²,
- 11) złoża kruszywa naturalnego nr 14872 „Mechlin AC” o powierzchni 7981 m²,
- 12) złoża kruszywa naturalnego nr 20126 „Mechlin KG” o powierzchni 14378 m²,
- 13) złoża kruszywa naturalnego nr 18799 „Mechlin I” o powierzchni 70203 m²,
- 14) złoża kruszywa naturalnego nr 13448 „Mechlin ” o powierzchni 19862 m²,
- 15) złoża kruszywa naturalnego nr 9816 „Dąbrowa Śremska” o powierzchni 19984 m²,
- 16) złoża kruszywa naturalnego nr 10943 „Dąbrowa” o powierzchni 14840 m²,
- 17) złoża kruszywa naturalnego nr 18962 „Luciny MP I” o powierzchni 34499 m²,
- 18) złoża kruszywa naturalnego nr 10581 „Szymanowo” o powierzchni 9953 m²,
- 19) złoża kruszywa naturalnego nr 3174 „Pyszczę” o powierzchni 13045 m²,
- 20) złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 3170 „Śrem (Wójtostwo)” o powierzchni 14965 m²,
- 21) złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 2270 „Pyszczę” o powierzchni 39696 m²,
- 22) złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej nr 3171 „Binkowo” o powierzchni 4451 m²,

W 1974 roku odkryto złoża gazu ziemnego „Kaleje” w utworach czerwonego spągowca. Złoża nr 4685 o powierzchni 1854233 m² (znaczna część złoża znajduje się w gminie Zaniemyśl) jest wydobywane przez Kopalnię Gazu Ziemnego Kaleje i podlegający jej administracyjnie Ośrodek Grupy Zaniemyśl.

3.4 Gleby

Analizowany obszar przynależy do regionu Szamotulsko-Opalenickiego, który wyraźnie różni się od średniej w całym województwie - wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego bardzo dobrego), stanowiąc 35% powierzchni, z dużym udziałem kompleksu 2, i niewielkim – 1, a więc gleby dobre i bardzo dobre. Kompleks 5 (żytni dobry), stanowi ok. 20% gruntów ornych regionu. Gleby słabe i bardzo słabe (kompleksy 6 i 7) zajmują niewiele, ok. 16%, a kompleksy zbożowo-pastewne (8 i 9), ok. 7% powierzchni. Gleby tego regionu charakteryzują się stosunkowo dużą powierzchnią o korzystnym odczynie i wysokiej zasobności w magnez.

Zgodnie z książką Wojciecha Tołoczki „Gleby orne makro- i mezoregionów fizycznogeograficznych Polski”, na terenie gminy Śrem występują najczęściej gleby płowo ziemne lub gleby brunatno zimne (głównie gleby rdzawe) oraz mady piaszczyste oraz lokalnie występujące w płytkich zagłębieniach terenu czarne ziemie.

Grunty orne stanowią 56,5 % powierzchni gminy (dane GUS z 2005 roku). Wynika z tego, że Śrem jest wciąż gminą, w której rolnictwo odgrywa istotną rolę. Do miejscowości typowo rolniczych zaliczają się: Binkowo, Borgowo, Bodzynie, Błociszewo, Dalewo, Gaj, Góra, Grzymysław, Kadzewo, Krzyżanowo, Marianowo, Mórka, Orkowo, Pełczyn, Pysząca, Szymanowo, Wirginowo. Sporo gruntów ornych występują także w Dąbrowie, Kalejach, Mechlinie, Ostrowie, Grodzewie i Zbrudzewie.

Tabela 7 Struktura użytkowania gruntów w gminie Śrem w 2019 r.

Wyszczególnienie	Udział w %
Tereny rolne	68
Tereny lasów	16
Tereny dróg	6
Tereny zabudowane	3
Tereny wód powierzchniowych	3
Tereny inne (nieużytki, inne tereny komunikacyjne)	3
Tereny zadrzewione, użytki ekologiczne	1

Źródło: Projekt zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śrem, maszynopis, s. 20 (na podstawie mapy ewidencji gruntów i budynków pozyskanej ze Starostwa Powiatowego w Śremie)

Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przydatności produkcyjnej wynosi 54,8 pkt. Na wysokość plonów ma znaczny wpływ odczyn pH gleby - zakwaszenie gleby skutkuje niższymi plonami. W gminie Śrem jedynie mniej niż 20% gleb zostało wskazanych jako konieczne do wapnowania, które jest zabiegiem zmniejszającym kwasowość gleb.

Wobec udziału procentowego poszczególnych klas gleb, gmina Śrem charakteryzuje się występowaniem lepszych gleb niż powiat śremski, różnice te obrazuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 8 Procentowy udział powierzchni klas bonitacyjnych gruntów w gminie Śrem na tle powiatu śremskiego

Klasy bonitacyjne gruntów ornych wyrażone w %	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IV b	V	VI	VIRZ
Gmina Śrem	0	2	15	15	30	9	18	11	0
Powiat śremski	0	2	12	12	29	10	22	13	0

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolskich w latach 2000-2004 (WIOŚ 2005)

Pod względem rolniczej przydatności gleb około 32% gleb na terenie całej gminy nadaje się pod uprawę roślin o wyższych wymaganiach glebowych. Najrzadziej występujące w gminie Śrem są grunty rolne klasy II.

Tabela 9 Procentowy udział powierzchni kompleksów przydatności rolniczej gruntów ornych w gminie Śrem na tle powiatu śremskiego

Kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych wyrażone w %	pszenny bardzo dobry	pszenny dobry	pszenny wadliwy	żytni bardzo dobry	żytni dobry	żytni słaby	żytni bardzo słaby	zbożowo-pastewny mocny	zbożowo-pastewny słaby
Gmina Śrem	4	15	2	25	17	19	12	4	2
Powiat śremski	3	12	3	24	18	22	14	3	1

Źródło: Agrochemiczne badania gleb wielkopolskich w latach 2000-2004 (WIOS 2005)

Gleby kompleksu 4 żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego) tworzą największą powierzchnię w obrębie całej gminy - 25%, wchodzą tu najlepsze lekkie gleby zaliczane do klasy głównie IIIb. Są to gleby płowe przeważnie wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinach. Zaliczają się do dobrych gleb, choć poziom plonów i dobór roślin uprawnych zależy od właściwej agrotechniki oraz odpowiedniego nawożenia organicznego i wapnowania. Kompleks 5 żytni dobry stanowi 17% gruntów ornych w gminie. Stanowią go najczęściej gleby płowe lub rzadziej brunatne wylugowane i czarne ziemie wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinach lub z piasków słabogliniastych na glinach. Są one okresowo za suche, a większość z nich wykazuje odczyn kwaśny, niedobory przyswajalnych dla roślin składników pokarmowych, stosunkowo dużą przepuszczalność oraz głębokie wylugowanie węgla wapnia. Z uwagi na znaczne straty azotu w wyniku wypłukiwania, powodujące zanieczyszczenie wód azotanami, występują na nich ograniczenia wielkości nawożenia mineralnego.

3.5 Wody podziemne

Wody gruntowe

Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych nawiązuje do rzeźby i budowy geologicznej. Hydroizobaty przebiegają współkształtnie do powierzchni terenu. Na fragmentach wysoczyzny morenowej, zbudowanych z utworów piaszczystych i glin zwałowych, pierwszy poziom wód zalega przeważnie na głębokości 2 - 5 m ppt. Natomiast, na terasach zalewowych Warty, w dolinach kanałów: Tesiny-Orkowo, Dalewskiego, Kadzewskiego, Grzymistawskiego, wzdłuż rzeki Pyszącej i innych cieków wodnych, dnie rynny Jeziora Grzymistawskiego oraz w pobliżu Zalewu Śremskiego wody gruntowe występują na głębokości od 0 - 2 m ppt. Zwierciadło wody na głębokości powyżej 5 m ma najmniejsze rozprzestrzenienie i ogranicza się terenów na zachód od Góry, okolic Binkowa i Borgowskich Hub oraz na zachód od Wyrzeki.

Wody gruntowe charakteryzują się najwyższym poziomem w czasie roztopów wiosennych (marzec, kwiecień), okres niżówki występuje od sierpnia do listopada.

Wody wgłębne

Rozpatrywany obszar według podziału na regiony wodne (Nowicki, Sadurski, 2007) znajduje się w regionie Warty, w obrębie wydzielonych Jednolitych Części Wód Podziemnych JCWPd nr 60, 61 i 70. Głównymi poziomami użytkowymi wód podziemnych w tej części obszaru są wody w utworach czwartorzędowych i neogeńskich. „Są one rozdzielone nieprzepuszczalnymi glinami zwałowymi i iłami poznańskimi. Ponadto wśród zapiaszczonych glin zwałowych spotyka się dość często wody zaskórne. Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z piaszczysto-żwirowymi osadami wodnolodowcowymi i rzecznyymi (w obrębie pradoliny). Można wyróżnić tu dwa zasadnicze poziomy wodonośne: poziom przypowierzchniowy i międzyglinowy. Miąższość warstw wodonośnych waha się od około 5 do około 40 m. Zwierciadło wody ma charakter swobodny, w poziomie międzyglinowym lekko napięty. Poziom wodonośny występuje na głębokościach od 1,0 do 6,0 m, lokalnie głębiej – do około 19 m. Współczynnik filtracji waha się od 5,3 do ponad 136 m/dobę, a przewodność warstw od 85 do 3000 m² /dobę. Wydajności pojedynczych studni są bardzo zróżnicowane i wynoszą od 4,5 do 149 m³ /h, przy depresjach od 0,8 do 11 m.” (za objaśnienia do mapy geologiczno-gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Śrem 544).

Na podstawie potencjalnego zagrożenia wód zasobowych ww. zbiornik uznano za Obszar (wymagający) Wysokiej Ochrony (OWO) oraz Obszar (wymagający) Najwyższej Ochrony (ONO).

Stan wód podziemnych jednolitej części wód nr 60 oraz nr 61 w 2019 roku pod względem chemicznym i ilościowym określany był jako dobry. Natomiast stan wód podziemnych jednolitej części wód nr 70 w 2019 roku został określony jako dobry pod względem ilościowym i słaby pod względem chemicznym ze względu na przekroczenie wartości progowych dobrego stanu chemicznego stwierdzono w dwóch punktach pomiarowych. W obu punktach stężenie potasu zostało zakwalifikowane jako klasa IV, dodatkowo w jednym punkcie stężenie NO₃ również zaliczono do klasy IV.

W 2020 roku klasa końcowa jakości wody w punkcie pomiarowym Orkowo wyniosła III.

Na obszarze gminy położony jest zbiornik wód podziemnych GZWP nr 150 „Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra)” – przebiegający w północno-centralnej części gminy, udokumentowany w utworach czwartorzędowych. Zbiornik ten charakteryzują wysokie szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 456 tys. m³/dobę i płytka średnia głębokość występowania wód - około 25 - 30 metrów.

Gmina Śrem zaopatrywana jest w wodę z sześciu podziemnych ujęć wody, na których znajdują się dwadzieścia trzy studnie głębinowe oraz pięć stacji uzdatniania wody. Ujęcia wód zlokalizowane są w Śremie, Nochowie, Piotrowie, Gaju, Orkowie i Dąbrowie. Ujęciem wody o największym znaczeniu, zaopatrującym mieszkańców miasta Śrem i Brodnicy jest ujęcie „Przywale”, zlokalizowane jest na prawym brzegu rzeki Warty i składa się z trzynastu studni głębinowych. Strefa ochronna ujęcia wody, ustanowiona na podstawie Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu

Gospodarki Wodnej z dnia 5 lutego 2007 roku, obejmuje teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 50,18 ha i teren ochrony pośredniej o powierzchni 356 ha.

Pozostałe ujęcia wody i stacje uzdatniania wody mają ustanowione następujące strefy ochronne:

- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Nochowiu, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 560 m²,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Gaju, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - dwa tereny ochrony bezpośredniej dla studni o powierzchni 300 m² i 200 m²,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Dąbrowie, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku - teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 4.855 m²,
- strefa ochronna wokół ujęcia i stacji uzdatniania wody w Orkowie, ustanowiona decyzją Starosty Śremskiego z dnia 19 stycznia 2015 roku strefę ochronną, na którą składa się teren ochrony bezpośredniej o powierzchni 2.440 m².

3.6 Wody powierzchniowe

Obszar gminy Śrem stanowi głównie część składową dorzecza Warty, jedynie niewielka część stanowi zlewnię Kościańskiego Kanału Obry. Kolejne ważniejsze ciek, występujące na terenie gminy to: Pysząca, Kanał Ulgi, Kanał Szymanowo Grzybowo, Kanał Tesiny-Orkowo, Kanał Dobczyn-Chrzastowo, Kanał Konarskie Łęczek, Kanał Grzymisławski, Kanał Kadzewski, Kanał Mełpin-Mórka i Kanał Dalewski.

Warta, zgodnie z komentarzem do mapy hydrograficznej, charakteryzuje się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania z wiosenną kumulacją stanu przepływu oraz jesienną niżówką. Z jej przebiegiem związane jest występowanie znacznej powierzchni obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz podtopieniami w części północnej gminy. Rozlewiskom Warty towarzyszą liczne starorzecza, zastoiska i oczka wodne.

Oprócz wyżej wymienionych wód powierzchniowych, na terenie gminy znajdują się jeszcze: część Jeziora Grzymisławskiego, Jezioro Szymanowskie, Gajewskie i Mórka, a także stawy i rowy melioracyjne, w tym stawy rybne w rejonie Dobczyna o powierzchni 42 ha w rynn timer Błażejewskiej. Największy zbiornik wodny gminy Śrem i Dolsk to wspomniane Jezioro Grzymisławskie o powierzchni 183,9 ha i średniej głębokości 3 m. Jezioro zaliczane jest do jezior o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, niestratyfikowane. W 2018 roku jego stan chemiczny został oceniony jako dobry (za Klasyfikacja i ocena jcwp jeziornych w 2018 roku). W 1989 roku wybudowano również Zalew Śremski o powierzchni 64 ha, składający się z 2 zbiorników retencyjnych, zlokalizowanych na północ od Śremu.

Na terenie gminy Śrem wyznaczono następujące jednolite części wód powierzchniowych:

- nr 206 Kanał Książ (PLRW600017185529),
- nr 207 Kanał Graniczny (PLRW600017185532),

- nr 208 Pyszàca (PLRW600017185549),
- nr 209 Młynisko (PLRW600017185552),
- nr 43 Dopytyw z Lucin (PLRW60001718556),
- nr 210 Dopytyw z gaj. Czmoń (PLRW600017185572),
- nr 211 Kanał Szymanowo-Grzybno (PLRW600017185589),
- nr 223 Olszynka (PLRW600017185694),
- nr 602 Warta od Moskawy do Pyszàcej (PLRW600021185539),
- nr 601 Warta od Pyszàcej do Kopli (PLRW60002118573),
- nr 510 Racocki Rów (PLRW60002518567299),
- nr 223 Głuszynka (PLRW6000251857489),
- Grzymiàławskie (PLLW10105),
- Mórka (PLLW10125),

Za projektem Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 „zgodnie z obowiązującym planem wszystkie jednolite części wód powierzchniowych są w stanie złym (rzeki i jeziora), a większość z nich jest zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu i posiada odstępstwa od osiągnięcia tego celu - brak możliwości technicznych oraz w przypadku Warty od Moskawy do Pyszàcej także z uwagi na dysproporcjonalne koszty. Jedynie Młynisko (PLRW600017185552), Dopytyw z Lucin (PLRW60001718556) i Dopytyw z gaj. Czmoń (PLRW600017185572) nie są zagrożone i nie posiadają odstępstw.”

3.7 Klimat

Gmina Śrem, tak jak cała Wielkopolska znajduje się w strefie przejściowej między wpływami kontynentu Eurazji oraz dominującym wpływem zachodnich mas powietrza, nadciągających z Atlantyku. W latach 1981-1990 masy tego powietrza, zwanego polarno-morskim, występowały przez ponad 75% dni w roku. W porównaniu do obszarów Polski centralnej i wschodniej występują tu łagodniejsze i krótsze zimy, mniejsze amplitudy temperatur oraz dłuższy okres wegetacyjny.

Według podziału rolniczo-klimatycznego polski wg Gumińskiego, Śrem przynależy do dzielnicy środkowej (VIII) o okresie wegetacyjnym trwającym około 180 - 200 dni. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się długim i wczesnym okresem wiosenno-letnim oraz łagodną i krótką zimą. Średnia roczna temperatura wynosi 8°C, natomiast średnia roczna wielkość zachmurzenia - 64%.

Ze względu na niewielkie zmiany w ukształtowaniu terenu na klimat Wielkopolski wywierają wpływ przede wszystkim swobodnie napływające masy powietrza. Obszarem źródłowym dominujących mas powietrza jest północna i północno-wschodnia część Atlantyku. Niż Islandzki kieruje do Wielkopolski i Kujaw wilgotne masy powietrza polarno-morskiego (PPm), które decydują o pogodzie przez prawie 3/4 roku. W lecie powietrze polarno-morskie napływa jako masa powietrza chłodnego, z którym jest związane znaczne zachmurzenie nieba i często opady atmosferyczne. W zimie – napływ tego powietrza przynosi ocieplenie i zwiększenie zachmurzenia nieba, przyczynia

się do wystąpienia okresowych odwilży. Powietrze polarno-morskie najczęściej napływa latem i jesienią. Najrzadziej notuje się obecność tej masy powietrza zimą (około 62 dni). Znacznie rzadziej napływa tu powietrze polarno-kontynentalne z sektora wschodniego. Cechuje je mała wilgotność i przynosi ono zmniejszenie zachmurzenia ogólnego nieba. Obecność powietrza polarno-kontynentalnego najczęściej obserwuje się zimą i wiosną. W lutym i marcu pojawia się z częstością ponad 10%. Masy powietrza polarnego dominują w ciągu całego roku. Średnio w roku ponad 80% dni odznacza się pogodą, będącą wynikiem zalegania tych dwóch mas powietrza.

Napływ powietrza arktycznego notuje się zimą i wiosną. W tych porach roku pojawia się ono z częstością ponad 21%. Napływ tego powietrza powoduje uformowanie się pogody bardzo zmiennej, ze znacznymi spadkami temperatury. Przezroczystość powietrza atmosferycznego sprzyja silnemu wypromieniowaniu ciepła z gruntu, co wiąże się z występowaniem przymrozków. Najrzadziej notowaną masą powietrza jest powietrze zwrotnikowe (średnia roczna częstość występowania – 2%) – najczęściej występuje w sierpniu. Z napływem tych mas powietrza związane są gwałtowne ocieplenia i okresy upałów.

Według podziału Romera [1949] Region Wielkopolski został zaliczony do regionu klimatycznego Krainy Wielkich Dolin, charakteryzującego się najmniejszymi opadami w kraju (450–500 mm) i największymi niedoborami wody w rolnictwie. Na podstawie rozkładu temperatury i opadu w Polsce Schmuck [1969] zaklasyfikował obszar Wielkopolski i Kujaw do regionów najcieplejszych pod względem termicznym, a pod względem opadowym – do regionów bardzo suchych.

3.8 Jakość powietrza atmosferycznego

Skład powietrza atmosferycznego podlega istotnym zmianom okresowym w wyniku wprowadzania do przyziemnej warstwy zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących z emitorów przemysłowych i komunalnych. Ważnymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są także motoryzacja, hałdy odpadów, transport materiałów sypkich, zniszczona i pozbawiona roślinności gleba, paleniska domowe i kotłownie ogrodnicze. Na terenie gminy Śrem większość podmiotów prowadzących działalność związaną z emisją posiada pozwolenia na emisję do powietrza atmosferycznego. Można przyjąć, że sytuacja jest w pełni uporządkowana. Potencjalne i rzeczywiste źródła zanieczyszczenia atmosfery to emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych z dróg, emisja zanieczyszczeń pochodzących ze sprzętu rolniczego oraz emisja z sektora komunalno-bytowego. Podczas spalania paliw silnikowych emitowane są węglowodory aromatyczne i alifatyczne, dwutlenek węgla, bioaerozole, substancje zapachowo-czynne.

Na podstawie wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu od roku 2002 WIOŚ w Poznaniu przeprowadza coroczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego. Obecnie, monitoring zmian jakości powietrza wraz z oceną poziomu substancji w powietrzu prowadzony jest na przedmiotowym obszarze przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu, realizujący to zadanie poprzez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W roku 2021 dla terenu województwa

wielkopolskiego zakończono roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego, dotyczącą roku 2020. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914) gmina Śrem należy do strefy wielkopolskiej.

Rezultatem końcowym rocznej oceny jakości powietrza jest każdorazowo określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie.

Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- poziom dopuszczalny oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany;
- poziom docelowy oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie;
- poziom celu długoterminowego oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza za rok 2020 dla gminy Śrem należącej do strefy wielkopolskiej według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiają się następująco:

w kryterium ochrony zdrowia sklasyfikowano gminę Śrem:

- dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu, pyłu PM10 – w klasie A,
- dla poziomu dopuszczalnego pyłu PM 2,5 – w klasie C1,
- ze względu na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu – w klasie C,
- dla poziomu docelowego dla ozonu w klasie A,
- dla poziomu celu długoterminowego ozonu – w klasie D2,

w kryterium ochrony roślin strefę wielkopolską sklasyfikowano:

- dla SO₂ i NO_x zaliczono do klasy A,
- dla O₃ zaliczono do klasy A,
- dla poziomu celu długoterminowego ozonu – w klasie D2.

Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie powinno być utożsamiane ze stanem jakości powietrza całej strefy i może oznaczać lokalny problem związany z daną substancją. Powoduje to jednak konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza. Z przebiegu rocznych serii pomiarów stężenia pyłu PM10 wynika wyraźna sezonowa zmienność stężenia: jest ono zdecydowanie wyższe w sezonie zimowym. Można więc przypuszczać, że powodem przekroczeń w sezonie grzewczym jest niska emisja z sektora

komunalno-bytowego wpływająca na wyraźnie pogorszenie warunków aerosanitarnych. Duży wpływ na sytuację aerosanitarną mają także: położenie geograficzne, rodzaj i charakter zabudowy oraz możliwości przewietrzania obszaru.

3.9. Zagrożenie hałasem

Nadmierny hałas jest uciążliwością dostrzeganą częściej niż degradacja innych elementów środowiska. Jego oddziaływanie nie powoduje nieodwracalnych zmian w środowisku, lecz jego ograniczanie napotyka na wiele trudności i pociąga za sobą znaczne koszty.

Standardy akustyczne określone w *rozporządzeniu w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku*, wyrażone równoważnym poziomem dźwięku A w dB; odpowiednio w czasie oceny – 16-tu godzin pory dziennej (od 6.00 do 22.00) oraz 8-miu godzin pory nocnej (od 22.00 do 6.00), wynoszą dla hałasu komunikacyjnego – samochodowego i kolejowego:

→ $L^*AeqT(D/N) = 61/56$ dB – dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

→ $L^*AeqT(D/N) = 65/56$ dB – dla terenów zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego.

Główne źródła hałasu na terenie gminy Śrem stanowi hałas drogowy związany z drogami wojewódzkimi: drogą nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, drogą nr 432 relacji Leszno – Obłaczkowo, drogą nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz drogą nr 436 relacji Śrem - Klęka.

Z danych Generalnego Pomiaru Ruchu dla dróg wojewódzkich 2020/2021 wynika, że największy ruch odnotowano na drodze nr 310 na odcinku pomiarowym w Śremie - granica miasta/ulica Kilińskiego - 10357 pojazdów/dobę, w tym 660 pojazdów ciężarowych i autobusów. Kolejne najbardziej uczęszczane drogi stanowiły: droga nr 432 (9439 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Śremie), droga nr 434 (8770 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Śremie) oraz droga nr 436 (3443 pojazdów/dobę w punkcie pomiarowym w Radoszkowie, w gminie Książ Wielkopolski).

Z uwagi na brak czynnych linii kolejowych na terenie gminy Śrem (w 1995 roku został zawieszony ruch pasażerski na linii nr 369 relacji Mieszków - Śrem), analiza tego źródła hałasu jest bezprzedmiotowa. Nie stwierdzono również zagrożenia hałasem lotniczym - teren opracowania znajduje się poza wyznaczonym na podstawie nieobowiązującego rozporządzenia wojewody wielkopolskiego obszarem ograniczonego użytkowania dla lotniska Poznań – Krzesiny.

3.10 Szata roślinna, świat zwierzęcy

Według podziału geobotanicznego Polski dokonanego przez Władysława Szafera (1972) obszar gminy Śrem leży w obrębie Okręgu Poznańsko-Gnieźnieńskiego (7c) w Krainie Wielkopolsko-Kujawskiej (7) wchodzącej w skład Poddziału Pasa Wielkich Dolin (A_2), w Dziale Bałtyckim Prowincji

Nizowo - Wyżynnej Środkowoeuropejskiej (A) w Państwie Holarktyda, na Obszarze Euro - Syberyjskim. Natomiast w podziale Polski na regiony geobotaniczne J. M. Matuszkiewicza (1993) według zbiorowisk potencjalnej roślinności naturalnej gmina należy do trzech podokręgów w Okręgu Kórnicko-Miłosławskim (B.2.2): Podokręgu Mosińskim (B.2.2.a), Podokręgu Kórnickim (B.2.2.c) i Podokręgu Czeszewskim (B.2.2.d). Wszystkie wymienione okręgi znajdują się w Krainie Środkowowielkopolskiej (B.2) w Dziale Brandenbursko-Wielkopolskim (B) w Podprowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej w Prowincji Środkowoeuropejskiej. W podziale Polski na regiony przyrodniczo-leśne według Trampler, Kliczkowskiej, Dmyterko i Degórskiej (1994) obszar badanego terenu zalicza się do Mezoregionu Kotliny Śremskiej (III.29) w Dzielnicy Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (III.7) Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej (III).

Roślinnością potencjalną w tej krainie są przede wszystkim środkowoeuropejskie lasy liściaste, składające się z grądów środkowoeuropejskich. Obszar gminy jest stosunkowo zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Panującymi gatunkami drzew są sosna i dąb, a z pozostałych gatunków najwięcej jest brzozy i olchy.

Jednakże, ze względu na dobre gleby, dominujący krajobraz gminy Śrem stanowią użytki rolne, a nie lasy, które stanowią tylko 16% powierzchni gminy (lesistość Polski to 29,6%). Większe kompleksy leśne występują w okolicach: Nochowa, Grobelki, Lucin i Mateuszewa.

W gminie Śrem ogólna powierzchnia użytków leśnych to 680,23 ha (GUS 2020) użytków rolnych wynosi 13 637 ha w tym 11 635 ha to grunty orne, 117 ha to sady, łąki stanowią 1272 ha, a powierzchnia pastwisk to 613 ha (GUS, 2005). Na użytkach rolnych obecnie uprawiane są głównie zboża. Pośród upraw, wprowadzonych przez człowieka oraz terenów odłogowanych gdzieśkolwiek występują rośliny zielne i tzw. chwasty segetalne zwane również chwastami właściwymi. Wśród nich pojawiają się: mniszek pospolity, mak polny, tasznik pospolity, perz właściwy, komasa, kąkol polny, rumianek czy życica wielokwiatowa. Są one z reguły bardzo wytrzymałe na niekorzystne czynniki środowiska, rozwijają się szybko, niezwalczane mogą nawet całkowicie uniemożliwić rozwój uprawianej rośliny, wygrywając z nią konkurencję o światło, wodę i składniki pokarmowe. Rozsiewają się i rosną wśród uprawianych roślin bez pomocy człowieka, a często wbrew jego przeciwdziałaniom.

Oprócz wyżej wymienionych form zieleni, na terenie gminy występują również zespoły zieleni parkowej w Śremie, Dobczynie, Mechlinie, Górze, Błociszewie, Lucinach, Grzymysławiu, Łęgu, Psarskim, Zbrudzewie, Mórce i Nochowiu oraz zadrzewienia śródpolne, drzewa i krzewy towarzyszące zabudowie, a także ciągom komunikacyjnym i ciekom.

Według podziału zoogeograficznego Polski A.S. Kostrowickiego (1999) obszar gminy należy do Podokręgu Wielkopolsko-Podlaskiego w Okręgu Środkowopolskim w Podregionie Środkowym Regionu Środkowoeuropejskiego. Nie występują tutaj gatunki charakterystyczne.

Na wilgotnych terenach leśnych występować mogą, okresowo związane ze środowiskiem wodnym, płazy: grzebiuszka ziemna (*Pelobates fuscus*), traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*), traszka zwyczajna (*T. Vulgaris*), ropucha szara (*Bufo bufo*), ropucha zielona (*B. Viridis*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), żaba jeziorowa (*Rana lessonae*), żaba moczarowa (*R. arvalis*), żaba śmieszka (*R. ridibunda*), żaba trawna (*R. temporaria*), żaba wodna (*R. esculenta*).

Na terenie gminy Śrem gady reprezentowane są przez podlegające ścisłej ochronie: jaszczurkę zwinkę (*Lacerta agilis*), jaszczurkę żyworodną (*L. Vivipara*), padalca zwyczajnego (*Anguis fragilis*), zaskrońca zwyczajnego (*Natrix natrix*) oraz żmiję zygzakowatą (*Vipera berus*).

Ptaki w analizowanym obszarze, to typowe dla krajobrazów leśnych: drozd śpiewak, dudek, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięcioł zielony, dzięciołek, dzwonec, cierniówka, czarnogłówka, gajówka, grubodziób, grzywacz, jastrząb, jarzębatka, jemiotuszka, jer, kapturka, kos, kowalik, kozodój, krętogłów, krogulec, kruk, krzyżodziób świerkowy, kwiczoł, kukułka, kobuz, lerka, makolągwa, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, mysikrólik, myszołów, paszkot, pełzacz leśny, piecuszek, piegża, pierwiosnek, pleszka, pokrzywnica, puszczyk, raniuszek, remiz, rudzik, siniak, sójka, sikora bogatka, sikora czubatka, sikora sosnowka, sikora modra, słowik rdzawy, srokosz, strumieniówka, strzyżyk, szpak, świergotek drzewny, świstunka leśna, trzmiełojad, turkawka, wilga, zięba i zniczek.

Wśród ssaków należy wymienić związane ze środowiskiem leśnym, gatunki chronione: borowca wielkiego, gacka brunatnego (wielkoucha), jeża zachodniego, karlika większego, kreta, łasicę, nocka rudego, ryjówkę aksamitną, borowca wielkiego, gacka wielkoucha, wiewiórkę pospolitą. Liczne populacje stanowią również sarny, jelenie i dziki.

3.11 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy miejsko-wiejskiej Śrem występują następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody Czmoń, obszary Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012, Rogaliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderygo Chłapowskiego, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”, 14 użytków ekologicznych oraz pomniki przyrody.

Ponadto, przez gminę Śrem przepływa rzeka Warta, która jest osnową korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym – doliną rzeki Warty. Na terenie gminy występują też liczne gatunki roślin i zwierząt objętych ochroną prawną.

3.11.1 Rezerwat przyrody

Na terenie gminy Śrem, na mocy rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody został wyznaczony rezerwat przyrody Czmoń o powierzchni około 23,6 ha. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ekosystemu żywnych lasów liściastych z bogactwem siedlisk i różnorodnością biologiczną. Na szczególną uwagę zasługują dęby szypułkowe i jesiony wyniosłe, a także rośliny naczyniowe i lilia złotogłów.

3.11.2 Obszary Natura 2000

Na terenie gminy Śrem znajdują się 2 obszary chronione Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012. Ostoja Rogalińska i Rogalińska Dolina Warty obejmują bardzo zbliżone terytorium, różni je jedynie cel ochrony i dyrektywy unijne, które stanowią podstawę prawną do ich utworzenia. Ostoja Rogalińska powstała na mocy dyrektywy ptasiej, która ma na celu ochronę gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy, natomiast Rogalińska Dolina Warty na mocy dyrektywy siedliskowej, której zadaniem jest ochrona siedlisk przyrodniczych.

Obszar Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty (kod obszaru PLH300012) został powołany na podstawie dyrektywy Rady Europy o numerze 92/43/EWG, na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Rogalińska Dolina Warty (PLH300012). Wyżej wymieniony obszar Natura 2000 został powołany ze względu na konieczność trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych, populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub konieczność odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków. Na terenie podlegają ochronie następujące siedliska: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention*, ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, łąki selernicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, starodub łąkowy oraz łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.. Zgodnie ze Standardowym formularzem danych, na terenie Rogalińskiej Doliny Warty „występuje 11 gatunków roślin z krajowej "czerwonej listy" (Zarzycki, Szelaąg 2006): fiołek mokradłowy *Viola stagnina*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, goździk siny *Dianthus gratianopolitanus*, groszek błotny *Lathyrus palustris*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, nasięśrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, pszeniec grzebieniasty *Melampyrum cristatum* oraz selernica żyłkowana *Cnidium dubium*. Kolejne figurują na regionalnej "czerwonej liście" (Jackowiak i in. 2007), w tym rzeżucha drobnokwiatowa *Cardamine parviflora* oraz skrzyp pstry *Equisetum variegatum* ze statusem "zagrożony" (kategoria "EN"). Dziewięć dalszych taksonów posiada w Wielkopolsce status "narażony" (kat. "VU"): bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*, konitrut błotny *Gratiola officinalis*, kropidło piszczalkowate *Oenanthe fistulosa*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, rzeżucha niecierpkowa *Cardamine impatiens*, sitniczka szczecinowata *Isolepis setacea*, starzec bagienny *Senecio paludosus*, wolffia bezkorzeniowa *Wolffia arrhiza* oraz zamokrzyca ryżowa *Leersia oryzoides*. Kolejnych pięć gatunków zostało uznanych jako "najmniejszej troski" (kat. "LC"): koniopłoch łąkowy *Silaum silaus*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, ożanka czosnkowa *Teucrium scordium*, topola czarna *Populus nigra* i wilczomlec lśniący *Euphorbia lucida*." Gatunki chronione zwierząt niebędących ptakami

występującymi na tym terenie są: bóbr europejski, wydra, boleń, piskorz, koza, trzepla zielona, pachnica dębowa i kozioróg dębosz.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) pod nazwą Ostoja Rogalińska (kod obszaru PLB300017), powołany na podstawie dyrektywy Rady Europy o numerze 79/409/EWG tzw. dyrektywy ptasiej, na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2007 r. Nr 179, poz. 1275). Wyżej wymieniony obszar Natura 2000 Ostoja Rogalińska powołany został ze względu na występowanie co najmniej 19 stanowisk lęgowych ptaków określonych w Dyrektywie Ptasiej. Zgodnie ze standardowym formularzem danych, na terenie występuje co najmniej 26 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Największe znaczenie ma występowanie co najmniej 1% populacji krajowej kani czarnej i kani rudej podczas okresu lęgowego oraz zimowanie ponad 1% populacji szlaku wędrówkowego gęsi zbożowej. W granicach obszaru Natura 2000 bardzo liczna jest również populacja rybitwy czarnej i dzięcioła średniego. Na obszarze Natura 2000 występują również między innymi: zimorodki zwyczajne, gęsi białoczelne, świergotki polne, bociany białe, bociany czarne, lerki, kropiatki, bieliki zwyczajne, żurawie zwyczajne, ortolany, oraz jarzębatki.

3.11.3 Parki krajobrazowe

Na terenie gminy Śrem wyznaczono 2 Parki Krajobrazowe: Rogaliński Park Krajobrazowy, utworzony na podstawie rozporządzenia Nr 4/97 Wojewody Poznańskiego z dnia 26 czerwca 1997 r. w sprawie utworzenia Rogalińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 14, poz. 98 z 1997 r.) oraz Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, utworzony na podstawie rozporządzenia Nr 1/92 Wojewody Leszczyńskiego i Wojewody Poznańskiego z dnia 1 grudnia 1992 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego im. gen. Dezyderego Chłapowskiego.

Powierzchnia całkowita Rogalińskiego Parku Krajobrazowego wynosi 12.750 ha. Celem jego ochrony jest dolina rzeki Warty wraz z terenami terasowymi, na których rośnie największe skupisko dębów szypułkowych. W parku znajduje się ich aż 1435, a 860 z nich to pomniki przyrody. Oprócz terenów leśnych krajobraz tworzą starorzecza, łąki i pastwiska. Rogaliński Park krajobrazowy stanowi również miejsce bytowania wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Największym bogactwem gatunkowym odznacza się w szczególności ptactwo wodno-błotne. Teren Rogalińskiego Parku Krajobrazowego obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Park chroni również wartości historyczne z najbardziej znanym obiektem w jego granicach, jakim jest zespół pałacowo-parkowy w Rogalinie.

W obszarze Rogalińskiego Parku Krajobrazowego wyznaczono następujące cele szczególne ochrony:

- zachowanie kompleksu zbiorowisk roślinnych związanych funkcjonalnie z doliną rzeki Warty;

- zachowanie populacji rzadko występujących oraz zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów występujących w dolinie Warty;
- zachowanie walorów biocenotycznych oraz bogactwa gatunkowego lasów porastających dno doliny Warty oraz stopniowa renaturalizacja obszarów leśnych zniekształconych przez nadmierny udział drzewostanów sosnowych;
- zachowanie zgrupowań okazałych dębów szypułkowych rosnących na obszarze doliny Warty;
- zachowanie obecnego charakteru koryta Warty oraz charakterystycznych elementów geomorfologii doliny, w szczególności - starorzeczy w różnych stadiach lądowienia;
- zachowanie urozmaiconego krajobrazu doliny Warty wraz z unikatowymi panoramami widokowymi;
- zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.

Powierzchnia całkowita Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego wynosi natomiast 17.323 ha. Celem jego ochrony jest zachowanie unikatowego, historycznego krajobrazu rolniczego z siecią zadrzewień śródpolnych, ukształtowanego niemal 200 lat temu przez generała Dezyderego Chłapowskiego.

W obszarze Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego wyznaczono następujące cele szczególne ochrony:

- zachowanie historycznej sieci zadrzewień śródpolnych o dużych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych, naukowo-dydaktycznych i kulturowych;
- zachowanie i popularyzacja zrównoważonego krajobrazu rolniczego;
- zachowanie populacji rzadkich i chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt oraz ich siedlisk.

3.11.4 Użytki ekologiczne

Na mocy uchwały nr 433/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. w sprawie uznania obiektów przyrodniczych za użytki ekologiczne na terenie gminy Śrem utworzone zostały następujące użytki ekologiczne: „Żabie oczka” o powierzchni 8,36 ha, obejmujące śródleśne zbiorniki wodne i podmokłe łąki, „Kocanki” o powierzchni 1,44 ha, stanowiące wilgotną zalewową łąkę, „Żurawiec” o powierzchni 2,51 ha - śródleśny mocno zarośnięty zbiornik wodny, „Bagienko” o powierzchni 4,8 ha, obejmujące zbiornik wodny z przyległymi szuwarami i fragmentem podmokłej łąki w centrum Śremu (Miejski Park Ekologiczny im. Wł. Puchalskiego) oraz użytki ekologiczne „Łokcie I” o powierzchni 10,67 ha, „Łokcie II” o powierzchni 7,78 ha, „Żowiniec” o powierzchni 16,42 ha, „Przesmyk” o powierzchni 13,98 ha, „Samotnie” o powierzchni 3,92 ha, „Stara Warta” o powierzchni 3,38 ha, „Jeziorko” o powierzchni 3,98 ha, „Potop” o powierzchni 4,47 ha, „Bobrzyisko” o powierzchni

4,03 ha, obejmujące starorzecza Warty i przyległe zalewowe łąki. Celem ochrony wyżej wymienionych użytków ekologicznych jest zachowanie wodnych, podmokłych i wilgotnych siedlisk przyrodniczych o dużych wartościach krajobrazowych i naukowo-dydaktycznych.

W 2008 roku, na mocy uchwały utworzono kolejny użytek ekologiczny o powierzchni 7,6 ha, obejmujący starorzecze Warty i przyległe podmokłe łąki. Celem jego ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej, w szczególności ochrony miejsc bytowania i rozrodu płazów i ptaków oraz zachowania zróżnicowanej roślinności wodnej i błotnej.

3.11.5 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie"

We wschodniej części gminy Śrem występuje zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Łęgi Mechlińskie", utworzony na mocy uchwały nr 434/XXXVIII/01 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 26 października 2001 r. Obejmuje on 780,89 ha i ograniczony jest od strony północnej ulicą Śremską, od zachodu miejscowością Kawcze, wschodnia granica zespołu przebiega w miejscowości Kotowo, następnie jest tożsama z granicą gminy Śrem. Jego granice częściowo pokrywają się z obszarem Natura 2000 Ostoja Rogalińska, w jego obrębie wyznaczono również następujące użytki ekologiczne: „Łokcie I”, „Łokcie II” oraz „Stara Warta”. Dominującym typem chronionego krajobrazu stanowią wodne, podmokłe i wilgotne siedliska przyrodnicze o dużych wartościach krajobrazowych, naukowo-dydaktycznych, związane z zalewową doliną rzeki Warty i obiektami kulturowymi.

Na terenie zespołu występują bagienne łąki oraz lasy grądowe z dębami szypułkowymi, wiązami jesionami. Te siedliska zamieszkiwane są przez liczne gatunki ptaków, w tym bociana czarnego, kanię rudą czy błotniaka zbożowego. Aby zaprezentować walory przyrodnicze i kulturowe okolic Mechlina zrealizowana została ścieżka przyrodniczo-kulturowa "Łęgi Mechlińskie".

3.11.6 Pomniki przyrody

Na terenie gminy Śrem występują liczne pojedyncze pomniki przyrody i grupy drzew pomnikowych, pośród których najczęściej występującym gatunkiem jest dąb szypułkowy. Oprócz dębów ochroną pomnikową objęto również przedstawicieli następujących gatunków drzew: klon pospolity, olsza czarna, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna, kasztanowiec biały, platan zachodni, jesion wyniosły, żywotnik zachodni, cis pospolity, wiąz szypułkowy, sosna zwyczajna, topola czarna. Na szczególną uwagę zasługują również aleje drzew: aleja lipowa w Mechlinie (189 lip drobnolistnych, 13 lip szerokolistnych, 6 dębów szypułkowych, 1 robinia akacjowa oraz 1 grusza pospolita - w 2019 zniesienie 21 drzew), aleja platanowa w Psarskim (21 platanów klonolistnych, 19 klonów zwyczajnych, 1 klon jawor i 10 jesionów wyniosłych, aleja 91 kasztanowców w Białych w Szymanowie czy aleja 167 kasztanowców zwyczajnych i 5 klonów zwyczajnych w Błociszewie.

Wyjątkowy pomnik stanowi bluszcz nadwarciański, który obejmuje obecnie 70 sztuk bluszczu

pospolitego, występującego w lesie dębowym na skarpie nadwarciańskiej za oczyszczalnią ścieków w Śremie.

3.12 Zabytki

Na obszarze gminy znajduje się szereg obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków to:

- 1) drewniany kościół p.w. Św. Michała Archanioła z 1736 roku (1905 r.) przy ul. Kasztanowej 1 w Błociszewie, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 r. pod numerem 2415/A,
- 2) kostnica na cmentarzu kościelnym z 2 poł. XIX wieku przy ul. Rolnej w Błociszewie, wpisana do rejestru zabytków 13 lutego 1970 r. pod numerem 828/A,
- 3) zespół pałacowy przy ul. Rolnej 2 w Błociszewie: pałac z 1893 roku, wpisany do rejestru zabytków 12 kwietnia 1973 r. pod numerem 1436/A,
- 4) zespół pałacowy przy ul. Rolnej 2 w Błociszewie: park (pozostałości) XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 13 lutego 1970 r. pod numerem 829/A,
- 5) kościół parafialny p.w. Św. Wojciecha w Dalewie z 1 połowy XIV wieku (1623), wpisany do rejestru zabytków 25 listopada 1932 r. pod numerem 2377/A,
- 6) zespół dworski w Dobczynie: dwór i park z pocz. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 21 listopada 1985 r. pod numerem 2035/A,
- 7) zespół dworski w Górze: dwór i park z XVIII/XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 16 lutego 1970 r. pod numerem 842/A,
- 8) założenie pałacowo-parkowe w Grzymisławiu z pocz. XX wieku, wpisane do rejestru zabytków 12 marca 2001 r. pod numerem 50/A,
- 9) zespół pałacowy i folwarczny w Kadzewie: pałac, park, folwark "małe podwórze", dom mieszkalny, powozownia, stajnia z 2 połowy XIX wieku, wpisane do rejestru zabytków: 2 lipca 1974 roku pod numerem 1533/A oraz 26 września 1996 roku pod numerem 2607/A,
- 10) zespół pałacowy w Krzyżanowie: pałac i park z 1910 r., 2 poł. XVIII wieku, XIX wiek, wpisane do rejestru zabytków: 23 kwietnia 1975 roku pod numerem 1717/A oraz 31 sierpnia 1984 roku pod numerem 1942/A,
- 11) park przy ul. Wspólnej w Lucinach z pocz. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 29 kwietnia 1986 roku pod numerem 2081/A,
- 12) zespół pałacowy w Łęgu: pałac z 1904 roku, wpisany do rejestru zabytków 21 marca 1983 roku pod numerem 1913/A,
- 13) zespół pałacowy w Łęgu: park z XIX/XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 2 stycznia 1986 roku pod numerem 2038/A,
- 14) park z ogrodem i podwórzem przy ul. Parkowej w Mechlinie z poł. XIX wieku, wpisane do rejestru zabytków: 10 października 1985 roku pod numerem oraz 21 lipca 2007 roku pod numerem 2029/A,
- 15) kościół p.w. NMP Wniebowziętej przy ul. Spokojnej w Mórce z 1 poł. XVII wieku, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2424/A,

- 16) park dworski przy ul. Spokojnej w Mórce z pocz. XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 10 stycznia 1989 roku pod numerem 1989/A,
- 17) zespół pałacowy przy ul. Lipowej w Nochowie: pałac z lat 1914 - 1917, wpisany do rejestru zabytków 6 marca 1995 roku pod numerem 2345/A,
- 18) zespół pałacowy przy ul. Lipowej w Nochowie: park z końca XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 10 stycznia 1989 roku pod numerem 1989/A,
- 19) zespół pałacowy przy ul. Owocowej 8 w Psarskiem: pałac, obecnie dom pomocy z początku XIX wieku, 1900, 1910, wpisany do rejestru zabytków 13 kwietnia 1972 roku pod numerem 1362/A,
- 20) zespół pałacowy przy ul. Owocowej w Psarskiem: park z XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 23 kwietnia 1975 roku pod numerem 1718/A,
- 21) zespół koszarowy przy ul. Gen. Wł. Sikorskiego 2, ul. Jana Kilińskiego w Śremie: dwa budynki koszar, trzy budynki zaplecza, dawna ujeżdżalnia, trzy dawne wille oficerskie, internat (ul. Jana Kilińskiego), budynek dawnego kasyna z 1902 - 1903, wpisany do rejestru zabytków 11 maja 1994 roku pod numerem 2302/A,
- 22) zespół klasztorny klarysek przy ul. Promenada 7 w Śremie: kościół klasztorny, obecnie kaplica szpitalna p. w. św. Ignacego Loyoli, klasztor, później szpital Zakładu Pielęgniarsko - Opiekuńczego, pozostałości ogrodu klasztornego - obecnie ogród, wraz z otoczeniem z 4 ćw. XVIII wieku, wpisane do rejestru zabytków: 18 lutego 1970 roku pod numerem 878/A i pod numerem 879/A oraz 28 grudnia 2011 roku pod numerem 856/Wlkp/A,
- 23) zespół klasztorny franciszkanów p.w. Narodzenia NMP przy ul. Franciszkańskiej 14 w Śremie z 4 ćw. XVII wieku i początku XVIII wieku: kościół, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2428/A, klasztor i ogrodzenie z barami, wpisane do rejestru zabytków 2 maja 1969 roku pod numerem 582/A,
- 24) budynek stacji pomp i filtrów z otoczeniem w Śremie z lat 1908-1909, wpisany do rejestru zabytków 2 marca 2010 roku pod numerem 785/Wlkp/A,
- 25) Centrum Zawodowego przy ul. Floriana Marciniaka 2 w Śremie, obecnie budynek administracyjny z mieszkaniem z początku XX wieku, wpisane do rejestru zabytków 21 marca 1994 roku pod numerem 2298/A,
- 26) zespół budynków bractwa kurkowego przy ul. Ludwika Zamenhofa 1 w Śremie: kręgielnia (dawna strzelnica), świetlica, budynek administracyjny, z początku XX wieku, wpisane do rejestru 18 sierpnia 1992 roku zabytków pod numerem 2243/A,
- 27) wodociągowa wieża ciśnień przy ul. Adama Mickiewicza w Śremie z lat 1908-1910, wpisana do rejestru zabytków 21 maja 1985 roku pod numerem 2002/A,
- 28) wikariat przy ul. Farnej 18 w Śremie, obecnie dom pomocy społecznej z około 1889 roku, wpisany do rejestru zabytków 15 maja 2001 roku pod numerem 56/Wlkp/A,
- 29) starostwo powiatowe przy ul. Adama Mickiewicza 18 w Śremie z lat 1911-1913, wpisane do rejestru zabytków 16 maja 1996 roku pod numerem 2588/A,
- 30) ratusz Plac 20 Października 1 w Śremie z lat 1836-1838, wpisany do rejestru zabytków 11 marca 1970 roku pod numerem 1018/A,

- 31) ośrodek reumatologiczny przy ul. Adama Mickiewicza 95 w Śremie z 1907 roku, wpisany do rejestru zabytków w 1970 roku pod numerem 856/Wlkp/A,
- 32) ogrodzenie przy ul. Farnej 9 w Śremie: mur z bramami przy kościele parafialnym p.w. NMP Wniebowziętej wpisane do rejestru zabytków 3 maja 1969 roku pod numerem 586/A,
- 33) gimnazjum śremskie, obecnie liceum ogólnokształcące przy ul. Poznańskiej 11 w Śremie z 1869 roku, wpisane do rejestru zabytków w 1997 roku pod numerem 2619/A,
- 34) sala gimnastyczna obecnego liceum ogólnokształcącego przy ul. Poznańskiej 11 w Śremie z 1869 roku, wpisana do rejestru zabytków w 1997 roku pod numerem 2619/A,
- 35) kościół szpitalny p. w. Św. Ducha przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 13 w Śremie z około XVI wieku, wpisany do rejestru zabytków 18 lutego 1970 roku pod numerem 877/A,
- 36) kościół parafialny p.w. NMP Wniebowziętej przy ul. Farnej 9 w Śremie z około 1393 roku, wpisany do rejestru zabytków 22 grudnia 1932 roku pod numerem 2427/A,
- 37) zespół budynków dawnej fabryki odlewów żeliwnych Stanisława Malinowskiego przy ul. Kolejowej 1a w Śremie z lat 1925-1929, obecnie obiekt handlowy (market): budynek odlewni, narożna północno - wschodnia ściana i wschodnia ściana północnej części budynku stelmacharni (od ul. Kolejowej i ul. Jana Kilińskiego) oraz ściana wschodnia południowej części budynku stelmacharni (od ul. Jana Kilińskiego), wpisane do rejestru zabytków 20 lipca 1995 roku pod numerem 2352/A,
- 38) dom mieszkalny przy ulicy T. Kościuszki 2 w Śremie z 1827 roku, przebudowany w XX wieku, wpisany do rejestru zabytków 11 maja 1994 roku pod numerem 2303/A,
- 39) kamienica - dom mieszkalny przy ulicy T. Kościuszki 10 w Śremie z 1892 roku, wpisany do rejestru zabytków 13 października 1993 roku pod numerem 2279/A,
- 40) dom mieszkalny przy ul. dr Seweryna Matuszewskiego 2 w Śremie z XVIII/XIX w., przebudowany w 2 poł. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 8 sierpnia 1994 roku pod numerem 2309/A,
- 41) dom mieszkalny przy ul. ks. Piotra Wawrzyniaka 2 w Śremie z 1 poł. XIX w., dobud. front poł. XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 18 lutego 1970 roku pod numerem 880/A,
- 42) cmentarz przykościelny przy ul. Farnej 9 w Śremie wpisany do rejestru zabytków 29 września 1992 r. pod numerem 2242/A,
- 43) budynek lazaretu z przylegającym do niego łącznikiem, mieszczącym kaplicę przyszpitalną oraz parterowym skrzydłem od południowego - wschodu, obecnie dom pomocy społecznej przy ul. Farnej 16 w Śremie z lat 1861-1862 i 1927 - 1933, wpisany do rejestru zabytków 14 maja 2001 roku pod numerem 55/Wlkp/A,
- 44) bank ludowy przy ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka 3 w Śremie z 1873 roku, wpisany do rejestru zabytków 8 września 2011 roku pod numerem 782/Wlkp/A,
- 45) historyczny założenie urbanistyczne miasta z 1253 roku - XIX wieku wpisany do rejestru zabytków 22 lutego 1956 roku pod numerem 543/49/A oraz wpisany do rejestru zabytków 22 października 1992 r. pod numerem 2524/A,
- 46) cmentarz parafialny Parafii p.w. NMP Wniebowziętej w Śremie wpisany do rejestru zabytków 17 lipca 1992 roku pod numerem 2239/A,

47) park dworski w Śremie przy ul. Wiosny Ludów 27 z pocz. XX w. wpisany do rejestru zabytków 4 września 1985 roku pod numerem 2018/A,

48) zespół dworski przy ul. Śremskiej 47 w Zbrudzewie: dwór i park dworski z II połowy XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków 19 czerwca 2015 roku pod numerem 965/Wlkp/A.

Na terenie gminy Śrem znajduje się również 399 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (277 w Śremie i 122 na obszarach wiejskich) oraz 881 stanowisk archeologicznych, ujętych w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych, sporządzonej w 2013 roku. 3 spośród zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych zostało wpisanych do rejestru zabytków. Są to:

- 1) grodzisko późnośredniowieczne w Mórce, stan. 1, AZP 61-28/61, nr rejestru 1971/A z 10 grudnia 1984 roku,
- 2) grodzisko wczesnośredniowieczne w Śremie, stan. 7, AZP 59-28/108, nr rejestru 43/A z 4 maja 1957 roku,
- 3) cmentarzysko w Psarskiem, stan. 2, AZP 59-28/34, nr rejestru 1654/A z 13 grudnia 1974 roku.

Wśród pozostałych dóbr zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, występują również zabytki ruchome, stanowiące głównie wystrój obiektów sakralnych. Są to obiekty stanowiące wyposażenie i wystrój śremskich kościołów: kościoła parafialnego pod wezwaniem NMP Wniebowziętej, kościoła poklasztorne pod wezwaniem św. Ignacego Loyoli przy Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Śremie oraz kościoła pod wezwaniem Narodzenia NMP, a także wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Wojciecha w Dalewie, kościoła pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Błociszewie oraz kościoła pod wezwaniem N.M.P. Wniebowziętej w Mórce. Jediną „świecką grupą obiektów zabytkowych stanowią zabytki prezentowane w Muzeum Śremskim.

4. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji strategii

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 w swoim założeniu realizuje politykę rozwoju regionu w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, polegająca na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej w taki sposób, aby nie naruszyć równowagi w przyrodzie oraz jednocześnie sprzyjać przetrwaniu jej zasobów.

Brak realizacji celów strategicznych będzie powodował degradację środowiska, a także utratę konkurencyjności gminy Śrem jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji.

Rezygnacja z kluczowych kierunków interwencji w zakresie aktywacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie, zwiększenia dostępności gminy dla osób z różnymi niepełno sprawnościami wpłynie negatywnie na jakość życia ludzi starszych i niepełnosprawnych, pogłębiając ich izolację i trudności w adaptacji do zmieniających się warunków życia. Edukacja ekologiczna mieszkańców, kształtowanie postaw prośrodowiskowych, wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych czy promocja zdrowego i aktywnego stylu życia mają na celu nie tylko wydłużenie życia mieszkańców gminy, ale sprawienie, że ich życie bez chorób

cywilizacyjnych będzie miało zdecydowanie wyższy komfort. Brak działań w tym zakresie zmniejszy prawdopodobieństwo zachowania i polepszenia zdrowia mieszkańców gminy, co zmniejszy ich aktywność zawodową i społeczną. Brak wsparcia rodzin w procesie wychowawczym pogłębi patologie w tzw. problemowych rodzinach.

Rezygnacja z celów dotyczących budowy atrakcyjnej infrastruktury oświatowej zmniejszy kompetencje technologiczne uczniów i przyczyni się do słabszych wyników edukacji dzieci i młodzieży. Brak modernizacji stadionu miejskiego oraz innych obiektów infrastruktury sportowej oraz planowanej budowy sal gimnastycznych przy Szkole Podstawowej nr 4 w Śremie oraz Szkole Podstawowej w Pyszącej obniży atrakcyjność oferty sportowej i wpłynie negatywnie na kształtowanie prozdrowotnych nawyków, szczególnie u dzieci i młodzieży. Inwestycje w kulturę i kompetencje społeczne, w tym modernizacja piwnic w Śremskim Ośrodku Kultury oraz budowa amfiteatru nad jeziorem Grzymiśławskim wraz z zapleczem sanitarnym i miejscami parkingowymi jest istotna dla podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Rezygnacja z wspierania i realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, budowy ścieżek pieszo-rowerowych oraz tworzenia nowoczesnego systemu transportu publicznego przyczyniłaby się do pogarszania jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, a także wzrostu poziomu hałasu i zanieczyszczeń gleb związanych z preferowaniem samochodowego transportu indywidualnego. Brak wymiany oświetlenia ulicznego uniemożliwi wprowadzenie znacznych oszczędności w zużyciu energii a co za tym idzie oszczędności w budżecie gminy, co jest szczególnie istotne wobec drożących cen energii.

5. Istniejące problemy ochrony środowiska

Przed wskazaniem zadań strategicznych, w dokumencie „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028” zidentyfikowane zostały kluczowe problemy Gminy w kwestii ochrony środowiska:

- nielegalne składowisko śmieci w Pyszącej,
- lokalizacja zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe BUT-GAZ Robert Ustasiak/Punkt Przeladunkowo-Magazynowy Gazu Płynnego w Śremie,
- występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w tym na obszarach zabudowanych,
- wysoki poziom wód gruntowych powodujący zalewanie terenów,
- problemy z melioracją i odwodnieniem Gminy, zniszczona infrastruktura melioracyjna, która powoduje degradację terenu,
- przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: benzo(a)pirenu oraz PM_{2,5} i PM₁₀,

- mały udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii,
- niska lesistość gminy,
- zbyt szybki spływ powierzchniowych na terenach zurbanizowanych - niedostateczna retencja wód opadowych na terenie gminy,
- nasilająca się presja rekreacyjna i turystyczna na obszary cenne przyrodniczo,
- pogarszający się stan dróg lokalnych wobec rosnącej liczby mieszkańców, duże natężenie ruchu na terenie gminy,
- hałas i zanieczyszczenie środowiska związane z użytkowaniem dróg,
- występowanie osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- mała świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska,
- niedostateczna i niewłaściwa segregacja odpadów,
- zły stan wód powierzchniowych,
- zbyt małe wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- brak planów miejscowych dla wszystkich terenów gminy,
- lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą,
- niekontrolowane podziały terenów rolnych,
- problemy z utrzymaniem należytego stanu czystości oczyszczalni przydomowych i nieszczelne szamba.

Dodatkowo, wśród istotnych problemów środowiska niewymienionych w strategii, a bardzo istotnych z punktu widzenia struktury użytkowania gruntów w gminie Śrem należy wymienić zagrożenia dla środowiska, wynikające z prowadzenia gospodarki rolnej. Teren gminy Śrem w znacznej części użytkowany jest rolniczo. Środowisko przyrodnicze terenu objętego badaniem poddawane jest następującym niekorzystnym zjawiskom w postaci:

- zanieczyszczeń obszarowych powodowanych działalnością rolniczą. Obecność pól uprawnych powoduje typowo rolnicze „uciążliwości” wynikające z przebiegu roku produkcyjnego w rolnictwie (wiosenne prace polowe, żniwa, wykopki, siewy jesienne). W okresie użyźniania gleby często stosuje się nawozy naturalne – obornik. Opryski przeciwko chwastom i grzybom stosowane są w postaci pojedynczych zabiegów i przeważnie przy sprzyjających warunkach meteorologicznych,
- zanieczyszczeń metalami ciężkimi, szczególnie w pobliżu dróg wojewódzkich: drogi nr 310 relacji Głuchowo – Śrem, drogi nr 432 relacji Leszno – Obłóczkowo, drogi nr 434 relacji Łubowo - Kostrzyn oraz drogi nr 436 relacji Śrem - Klęka.

6. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 na środowisko przyrodnicze odniesiono się do celów szczegółowych zaproponowanych

w Strategii. W stosunku do każdego zaplanowanego działania przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia:

(0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;

(+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;

(-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;

(-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;

(N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Tabela 9 Macierz oddziaływań celów Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028

L. p.	AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI Działanie	obszary Natura 2000	ludzie	różnorodność biologiczna	zwierzęta i rośliny	wody powierzchniowe i podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki i dobra materialne
1.1.1	Aktywizacja osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób wykluczonych społecznie	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2	Wsparcie organizacyjne badań profilaktycznych dla mieszkańców	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.3	Edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw prośrodowiskowych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1.1.4	Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.5	Promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury oświatowej, w tym TIK	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+

1.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury sportowej	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+
1.2.3	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury kulturalnej	0	+	-	-	0	0	-	+	0	0	+
1.3.1	Wsparcie rodzin w procesie wychowawczym	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2	Wspieranie działalności placówek pomocy społecznej i wspieranie działalności organizacji pozarządowych	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.1	Poszerzenie oferty kulturalnej	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2	Poszerzenie oferty sportowej	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L. p.	ZADBANE ŚRODOWISKO, ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA	obszary Natura 2000	ludzie	różnorodność biologiczna	zwierzęta i rośliny	wody powierzchniowe i podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki i dobra materialne
	Działanie											
2.1.1	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2	Dbałość o estetykę przestrzeni	0	+	0	0	0	0	0	+	0	0	+
2.1.3	Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Warty	N	+	N	N	0	0	N	N	0	0	0
2.1.4	Realizacja Programu Rewitalizacji	0	+	+	+/-	0	+	+/-	+	+	0	+
2.2.1	Spójny rozwój obszarów wiejskich	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
2.2.2	Budowa i modernizacja atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej	0	+	-	-	-	0	-	+	0	0	+
2.2.3	Inwestycje w infrastrukturę drogową (drogi, kanalizacja deszczowa, oświetlenie) i mostową oraz wzrost bezpieczeństwa komunikacji	0	+	-	-	+/-	0	-	-	+/-	0	0

2.2.4	Wsparcie nowych rozwiązań komunikacyjnych w związku z ograniczaniem presji na środowisko	0	+	0	0	+	+	-	+/-	+	0	+
2.2.5	Rozwój infrastruktury rowerowej, budowa ścieżek rowerowych, funkcjonowanie systemu rowerów miejskich	0	+	-	-	+/-	+	-	+/-	+	0	0
2.2.6	Modernizacja kanalizacji deszczowej	0	+	+/-	+/-	+	0	0	+/-	+	0	0
2.3.1	Działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej	+	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+
2.3.2	Działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych	+	+	+	+	+	0	+	+	+	0	0
2.3.3	Ochrona zasobów przyrodniczych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
2.3.4	Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+
2.3.5	Poprawa jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego	0	+	+/-	+/-	0	+	0	+	+	0	+
2.3.6	Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury	+	+	+/-	+/-	+	+	+	+	+	+	0
L. p.	Działanie	obszar Natura 2000	ludzie	różnorodność biologiczna	zwierzęta i rośliny	wody powierzchniowe i podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki i dobra materialne
3.3.1	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w świadczeniu usług	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3.2	Wzrost kompetencji kadr instytucji publicznych	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.4.1	Rozwój inicjatyw opartych o współpracę nauki, biznesu i samorządów	N	+	N	N	N	N	N	N	N	N	N
3.4.1	Działalność w ramach współpracy międzysamorządowej	N	+	N	N	N	N	N	N	N	N	N
3.4.2	Wspieranie działań w zakresie współpracy międzysektorowej	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N

Powyższa ocena potencjalnego oddziaływania na środowisko celów zamieszczonych w tabeli została dokonana, biorąc pod uwagę wszystkie zadania szczegółowe, które przypisane były do celów wymienionych w tabeli. Głównym założeniem Strategii jest rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny gminy przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska przyrodniczego. Wdrożenie Strategii w zakresie wielu celów strategicznych, takich jak: edukacja ekologiczna mieszkańców i kształtowanie postaw pro środowiskowych, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami, ochrona zasobów przyrodniczych, działania na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej, działania na rzecz ochrony wód podziemnych i powierzchniowych będzie miało bardzo pozytywne skutki dla środowiska. Część zadań, zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 ma charakter konkretnych inwestycji, których powstanie będzie wymagać przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Przykładowo rozbudowa cmentarza komunalnego wymaga szczegółowej analizy warunków gruntowo-wodnych w zakresie występowania węgla wapnia oraz minimalnego poziomu wód gruntowych, który nie powinien być niższy niż 2,5 m pod powierzchnią terenu. Dla tego celu publicznego niezbędne jest opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dla którego jest sporządzana prognoza oddziaływania na środowisko, a następnie uzyskuje się pozwolenie na budowę. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko. Zgodnie z ustawą z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych: o założeniu lub rozszerzeniu cmentarza komunalnego decyduje rada gminy, a w miastach na prawach powiatu rada miasta, po uzyskaniu zgody właściwego inspektora sanitarnego. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie przedstawienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

7. Transgraniczne oddziaływanie

Dokumentowany teren znajduje się w odległości około stu kilkudziesięciu kilometrów od najbliższej granicy z Republiką Federalną Niemiec. Z uwagi na tak znaczną odległość od granic innych państw oraz lokalny charakter planowanych inwestycji nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń „Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028” poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto, zaproponowane w strategii działania oraz lokalny charakter zmian na terenie gminy Śrem, ograniczą również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich: gminy Brodnica, Czempień, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski czy gminy Zaniemyśl.

8. Rozwiązania alternatywne

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 stanowi uporządkowany zbiór działań zmierzających do zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy, opracowany pod kątem osiągnięcia celów strategicznych i oparty na dostępnej wiedzy i istniejących obecnie uwarunkowaniach. Dokument strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności, często nie zawierając propozycji konkretnych działań i nie mając odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami różnych środowisk oraz ankietowania mieszkańców gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

Należy również podkreślić, że większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Zdefiniowane w Strategii działania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji.

9. Napotkane trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

W trakcie sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 -2028 nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. Jednakże, ze względu na ogólny charakter dokumentu jakim jest strategia, określenie oddziaływania na środowisko realizacji poszczególnych celów jest bardzo trudne. W skonstruowaniu w pełni rzetelnej prognozy przeszkadzały pewne braki informacji na temat konkretnych sposobów realizacji strategii. Zatem, jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter zadań proponowanych w Strategii. Brak dokładnych kierunków działań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, strategia rozwoju gminy powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Obszary podmiejskie, do których zalicza się gmina Śrem, należą do najbardziej dynamicznych, złożonych i nieprzewidywalnych obszarów z punktu widzenia zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Ewentualne, obecnie nieznane i niedające się przewidzieć przyszłe uwarunkowania rozwoju gminy mogą wymusić zmianę prowadzonej polityki rozwoju gminy, co spowoduje dezaktualizację strategii. Zagadnienia, które mogą determinować rozwój gminy często mają charakter zewnętrzny np. poziom konkurencyjności innych gmin metropolii Poznań, koniunktura gospodarcza państwa, czy też prowadzona polityka na szczeblu wojewódzkim. Dodatkowo, należy spodziewać się postępu technologicznego i wprowadzania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych. Strategia jest na tyle elastyczna w swych ustaleniach, że adaptacja jej ustaleń do potrzeb tych rozwiązań nie powinna w większości przypadków stanowić problemu. Przy założeniu, że nowe technologie powinny mieć prośrodowiskowy charakter, więc postęp nie tylko nie będzie stanowił przeszkody w realizacji ustaleń Strategii, a wręcz będzie tej realizacji sprzyjał.

10. Proponowane rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, wskazując cele strategiczne a nie konkretne kierunki działań, jest dokumentem o znacznym stopniu ogólności i nie przesądza o znaczącym oddziaływaniu na przedmiot, cele i integralność obszarów Natura 2000: Ostoja Rogalińskiej o symbolu PLB300017 oraz Rogalińskiej Dolinie Warty o symbolu PLH300012, znajdujących się na terenie gminy.

Według standardowego arkusza danych obszaru Natura 2000 PLB300017 Ostoja Rogalińska, negatywnym oddziaływaniem o największej wadze jest rozproszona zabudowa - nadmierna penetracja siedlisk, związana z bliskim sąsiedztwem zabudowań mieszkalnych. Inne zagrożenia to zmniejszenie płodności/depresja genetyczna (inbredowa) u zwierząt, turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych, stosowanie nawozów sztucznych, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, zanieczyszczenia powietrza, infrastruktura sportowa i rekreacyjna, sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, wędkarstwo i międzygatunkowe interakcje wśród roślin.

Według standardowego arkusza danych wspomnianego obszaru Natura 2000 PLH300012 Rogalińska Dolina Warty, negatywnym oddziaływaniem o największej wadze jest modyfikowanie funkcjonowania wód oraz uprawa, w tym zwiększanie obszarów rolnych. Inne zagrożenia to biotyczne i abiotyczne procesy naturalne związane z wysychaniem, obce gatunki inwazyjne, zabudowa rozproszona, tereny zurbanizowane, tereny zamieszkałe, tereny przemysłowe, tereny

handlowe, zamulenie, stosowanie nawozów sztucznych, zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, zmiana sposobu uprawy, wędkarstwo i międzygatunkowe interakcje wśród roślin.

Wyżej wymienione zagrożenia dotyczą przede wszystkim działań w obszarze Natura 2000, ale mogą być pośrednio związane również z zagospodarowaniem terenów sąsiednich. Dla ochrony terenów Natura 2000 niezmiernie istotna jest realizacja celu strategicznego gminy: spójnego rozwoju obszarów wiejskich, który jest możliwy poprzez tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów decydujących o rozwoju Gminy. Niezmiernie istotny jest fakt pokrycia planami miejscowymi, gwarantującymi ład przestrzenny, ale w kontekście ochrony obszarów Natura 2000 jeszcze ważniejszy jest rodzaj planowanego przeznaczenia na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie. Bardzo korzystnym jest fakt, że tereny znajdujące się w granicach obszarów Natura 2000 objęte są obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które definiują jednoznacznie ich zagospodarowanie i sposób użytkowania. Ich zapisy w znacznym stopniu wprowadzają zakaz realizacji zabudowy i utrzymują obecny sposób użytkowania.

W przypadku realizacji dopuszczenia lokalizacji nowych osiedli mieszkaniowych, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów Natura 2000 może zwiększyć się ich penetracja poprzez spacerowanie nowych mieszkańców i ich gości oraz psów mogących płoszyć zwierzynę. Stopień ingerencji będzie nieznaczny, gdy tereny te pozostają w stanie naturalnym bez traktów pieszo - rowerowych czy innych udogodnień, które czyniłyby teren bardziej dostępny. Również, poprzez posadowienie budynków w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru podlegającego ochronie, mogłyby ulec zmianie stosunki wodne poprzez trwałe obniżenie wód gruntowych, jednakże zmiany te wystąpią raczej lokalnie i nie będą negatywnie oddziaływać na obszary chronione przyrodniczo. Projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, w swoich celach nie odnosi się konkretnie do wyżej wymienionych obszarów Natura 2000. W dokumencie nie ma zarówno wzmianki o planowanych sposobach ochrony obszarów oraz wzmocnienia ich podbudowy biologicznej, ani też o planowanych przez gminę inwestycjach mogących znacząco oddziaływać na wyżej wymienione obszary. Jednoznacznie można stwierdzić, że projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 na obecnym etapie nie definiuje zadań, które dyskwalifikowałyby ją ze względu na skalę i charakter oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru Natura 2000.

W związku z powyższym, na terenach Natura 2000, w ich najbliższym sąsiedztwie, a także na innych obszarach bezpośrednio związanych z przedmiotem ochrony Natura 2000 należy zapewnić taki sposób użytkowania terenu, aby zapobiec wszelkim negatywnym oddziaływaniom na środowisko naturalne, a w szczególności na ptaki, stanowiące największą wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszym priorytetem ochrony obszarów Natura 2000 powinno być pozostawienie w niezmienionej formie wszystkich terenów łąkowych oraz terenów żywicielskich gatunków prawnie chronionych.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 należy stosować wszystkie dostępne technologie i rozwiązania, sprzyjające ochronie środowiska, takie jak:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
 - stosowanie energii z źródeł odnawialnych i wybór rozwiązań proekologicznych takich jak: budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
 - minimalizację wytwarzanych odpadów i zwiększanie stopnia ich recyklingu,
 - preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
 - zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

11. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanej strategii rozwoju

W Strategii rozwoju gminy Śrem na lata 2021 – 2028” przedstawiono metody monitoringu realizacji założonej wizji i głównych celów strategicznych.

W celu określenia stopnia ich realizacji, zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii. Regularna analiza wskaźników wskazanych w poniższej tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów gminy.

AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	28	wzrost
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)	os.	65,3	spadek
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego)	%	1,6	spadek
AKTYWNY I NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI - ZADANIA KLUCZOWE			
Kompleksowa modernizacja placówki/-ek oświatowej/-ych			
Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych			

Modernizacja Stadionu Miejskiego
Liczba zmodernizowanych stadionów miejskich
Budowa sali gimnastycznej
Liczba wybudowanych sal gimnastycznych
Budowa amfiteatru
Liczba wybudowanych amfiteatrów
Partycypacja społeczna
Utrzymanie finansowania Budżetu Obywatelskiego

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Odpady zmieszane zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca	kg	252,5	spadek
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ²	km	1107,5	wzrost
Powierzchnia gminy pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	36,12*	wzrost

ZADBANE ŚRODOWISKO I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ - ZADANIA KLUCZOWE

Modernizacja parków miejskich			
Liczba zmodernizowanych parków miejskich			
Rozbudowa Cmentarza Komunalnego w Śremie			
Liczba nowopowstałych miejsc grzebalnych			
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich			
Rozbudowane i nowo wybudowane tereny sportowo-rekreacyjne na obszarze wiejskim			
Infrastruktura pieszo-rowerowa			
Długość nowopowstałych ścieżek rowerowych [m]			
Budowa i rozwój systemu monitoringu wizyjnego			
Liczba zainstalowanych kamer w systemie monitoringu wizyjnego			
Wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii			
Liczba budynków publicznych wyposażonych w instalacje zmniejszające zużycie energii elektrycznej			
Modernizacja oświetlenia ulicznego			
Ilość modernizowanych opraw oświetleniowych			
Modernizacja i przebudowa głównej sieci kanalizacji deszczowej			
Długość modernizowanej i przebudowanej sieci kanalizacji deszczowej [m]			
Aktywizacja połączenia kolejowego			
Liczba aktywowanych połączeń kolejowych			
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2018 r.	Zmiana 2030 r.
Dochody własne z tytułu PIT na 1 mieszkańca	zł	986,15	wzrost
Wskaźnik bezrobocia (odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym)	%	1,0	spadek/bez

			zmian
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców	szt.	1192	wzrost
SPRAWNE ZARZĄDZANIE I KONKURENCYJNA GOSPODARKA - ZADANIA KLUCZOWE			
Kompleksowa modernizacja systemów informatycznych			
Liczba wymienionego sprzętu komputerowego.			
Modernizacja pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego			
Liczba zmodernizowanych USC			
Współpraca międzysamorządowa ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związek Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości			
Liczba wspólnie zorganizowanych wydarzeń			

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028

Ponadto, należy monitorować proces wdrażania Strategii poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań, zdefiniowanie częstotliwości monitorowania realizacji zadania, określanie statusu i problemów związanych z realizacją zadania. Zgodnie z zapisami strategii „Monitoring postępów w realizacji zapisów *Strategii...* będzie nadzorowany przez Pion Rozwoju i Infrastruktury, Zespół Inwestycji i Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, który regularnie (z częstotliwością minimum raz na rok) sporządzi *Raport z monitoringu*. *Raport z monitoringu* powinien być sporządzony do końca maja danego roku i powinien obejmować dane dotyczące roku poprzedzającego oraz inne istotne informacje umożliwiające stwierdzenie postępów w realizacji zapisów *Strategii...* Dane zawarte w *Raporcie z monitoringu* będą stanowiły fragment *Raportu o stanie gminy.*”

Monitoring efektów realizacji założeń Strategii powinien obejmować wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska, a także wskaźniki społeczno-ekonomiczne. Dlatego też, niezmiernie istotna jest również analiza stanu środowiska w gminie Śrem - jakości powietrza atmosferycznego - wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i komunikacyjnych do atmosfery, jakości wód stojących, płynących i podziemnych, jakości wody do picia, gospodarki odpadami, a także poziomu hałasu.

Za monitoring jakości środowiska przyrodniczego odpowiedzialny jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, który realizuje zadania gromadzenia i analizy badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu. W ramach monitoringu środowiska prowadzony jest monitoring: jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, hałasu i wibracji, pól elektromagnetycznych, gospodarki odpadami, gleb. Do instytucji, które wspomagają monitoring stanu środowiska przyrodniczego oraz mogą wyeliminować niekorzystne oddziaływania na obszarze objętym projektem planu na terenie powiatu śremskiego są m.in.: Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Śremie czy Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego. Istotną rolę w kontroli realizacji postanowień projektowanego dokumentu ma Urząd Miejski w Śremie oraz wskazane do tego celu pionierzy lub zespoły, które mogą reagować na bieżąco na powstałe zagrożenia środowiskowe,

dostosowując strategię rozwoju gminy do aktualnych potrzeb. Jednostką odpowiedzialną za przestrzeganie bezpieczeństwa, ładu i porządku jest Straż Miejska, do zadań, której należy m.in. zapewnienie i utrzymanie porządku publicznego, udział i pomoc w usuwaniu miejsc wypadków, awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych zagrożeń.

Corocznie zaleca się analizę i ocenę stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz innych dostępnych wyników pomiarów i obserwacji, które umożliwiłyby dostosowanie potrzeb monitoringu do lokalnych uwarunkowań i ewentualnych problemów. Analiza ta musi się odnosić do obszaru objętego planem.

Za szczególnie istotny uważa się coroczny monitoring jakości wód i powietrza, a także zaleca się kontrolę i ocenę zgodności wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną z ustaleniami przyjętego planu, a także zgodnie z art. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1454 ze zm.) prowadzenie kontroli prawidłowości złożonych przez właścicieli nieruchomości „deklaracji śmieciowych”.

Wszystkie wyżej wymienione działania i instytucje pozwolą na ocenę skutków realizacji planowanego zagospodarowania oraz umożliwią szybką reakcję na ewentualne negatywne zjawiska zachodzące w środowisku przyrodniczym.

12. Podsumowanie i wnioski

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi podstawowy dokument, niezbędny do przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji Strategii Gminy Śrem na lata 2021 - 2028. Obowiązek jej opracowania wynika z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zasadniczym celem prognozy oddziaływania na środowisko jest diagnoza obecnego stanu środowiska oraz wskazanie potencjalnego oddziaływania realizacji ustaleń strategii na środowisko. Niniejsza prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.). Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów.

Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 jest dokumentem, wytyczającym wizję gminy Śrem, jako „rozwiniętą i dobrze zarządzaną gminą, która jest zintegrowaną częścią aglomeracji poznańskiej. Aktywny i nowoczesny kapitał ludzki jest siłą napędową innowacyjnej gospodarki. Mieszkańcy korzystają z rozbudowanej infrastruktury społecznej i wysoko oceniają jakość usług publicznych. Walory środowiska naturalnego objęte są szczególną ochroną a wszelkim działaniom

gminy towarzyszy troska o jakość środowiska i estetykę przestrzeni.” Analizując cele strategiczne pod kątem ich wpływu na poszczególne elementy środowiska naturalnego można stwierdzić, że przyjęte w nim ustalenia wprowadzają rozwiązania, które minimalizują negatywny wpływ istniejącego i planowanego zainwestowania na środowisko przyrodnicze. Głównymi celami strategicznymi, postulowanymi przez Strategię Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 są: aktywny i nowoczesny kapitał ludzki, zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura, sprawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka. Do każdego z wyżej wymienionych celów przyporządkowane zostały działania i zadania o większym stopniu szczegółowości. Cel ogólny ma być spełniony poprzez realizację celów pośrednich, bezpośrednich oraz szczegółowych, które przedstawione zostały w tabelach zamieszczonych poniżej.

Warunkiem niezbędnym dla ograniczania negatywnych skutków oddziaływania na środowisko będzie precyzyjne wyegzekwowanie ustaleń strategii i restrykcyjne przestrzeganie przepisów i wymogów ochrony środowiska, wynikających z przepisów odrębnych. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju zapisy strategii muszą mieć na celu ochronę środowiska i jego poszczególnych komponentów, jednakże ocena skutków realizacji projektowanego dokumentu będzie przede wszystkim możliwa na etapie realizacji konkretnych zadań i wprowadzenia określonego zagospodarowania. Realizacja działań, zapisanych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021-2028 może wpłynąć na niektóre elementy środowiska przyrodniczego. Oddziaływanie to można ograniczyć lub wyeliminować poprzez zastosowanie na etapie realizacji i użytkowania odpowiednich zabezpieczeń technicznych lub organizacyjnych.

Mimo szeregu ustaleń minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko i prawidłowym określeniu priorytetów działania, zawsze istnieje ryzyko wystąpienia negatywnych zjawisk dla środowiska, które są trudne do określenia i zminimalizowania w ustaleniach strategii (np. pożar, eksplozja czy też umyślne łamanie prawa przez użytkowników terenu).

W ocenie oddziaływań projektu dokumentu na środowisko, niezwykle ważne jest również oddziaływanie na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000, znajdujące się na terenie gminy Śrem. W dokumencie nie ma zarówno wzmianki o planowanych sposobach ochrony obszarów oraz wzmocnienia ich podbudowy biologicznej, ani też o planowanych przez gminę inwestycjach mogących znacząco oddziaływać na wyżej wymienione obszary.

Jednoznacznie można stwierdzić, że projekt Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 na obecnym etapie nie definiuje zadań, które dyskwalifikowałyby ją ze względu na skalę i charakter oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru Natura 2000.

W związku z powyższym, na terenach Natura 2000, w ich najbliższym sąsiedztwie, a także na innych obszarach bezpośrednio związanych z przedmiotem ochrony Natura 2000 należy zapewnić taki sposób użytkowania terenu, aby zapobiec wszelkim negatywnym oddziaływaniom na środowisko naturalne, a w szczególności na ptaki, stanowiące największą wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszym priorytetem ochrony obszarów Natura 2000 powinno być pozostawienie w niezmienionej formie wszystkich terenów lęgowych oraz terenów życielskich gatunków prawnie chronionych.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa. W odniesieniu do zidentyfikowanych oddziaływań na obecnym etapie planowania sytuacja taka nie ma miejsca. W związku z tym nie przewiduje się konieczności przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 należy stosować wszystkie dostępne technologie i rozwiązania, sprzyjające ochronie środowiska, takie jak:

- racjonalnie gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
 - stosowanie energii z źródeł odnawialnych i rozwiązań proekologicznych takich jak budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
 - minimalizację wytwarzanych odpadów i wysoki stopień ich recyklingu,
 - preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
 - zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

Dokumentowany teren znajduje się w odległości około stu kilkudziesięciu kilometrów od najbliższej granicy z Republiką Federalną Niemiec. Z uwagi na tak znaczną odległość od granic innych państw nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń planu w rozumieniu Konwencji z Espoo z 25 lutego 1991 roku. Ponadto, zaproponowane w strategii rozwiązania operacyjne wykluczają również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich.

13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza została sporządzona w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.). Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028, opracowanej w lipcu 2021 roku. Podstawowym celem prognozy jest wskazanie, jak określone w Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 – 2028 cele strategiczne wpłyną na środowisko w przypadku ich realizacji.

W niniejszej prognozie, w rozdziale 1 przedstawiono cel i zakres prognozy, materiały wykorzystywane przy opracowaniu prognozy, a także metody zastosowane przy jej sporządzeniu. Prognoza dotyczy projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028, a jej podstawowym celem jest wskazanie, jak wpłynie na środowisko realizacja określonych w projekcie strategii celów ogólnych, pośrednich, bezpośrednich i szczegółowych. Podczas prac nad prognozą wykorzystano metodę indukcyjno – opisową, polegającą na łączeniu w całość zebranych informacji o środowisku i jego funkcjonowaniu. Zastosowano również metodę porównawczą, wykorzystując wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

W rozdziale 2 przedstawiono krótką charakterystykę projektu Strategii Rozwoju Gminy Śrem ze szczególnym uwzględnieniem celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, a także przedstawiono sposoby uwzględnienia ich w dokumencie Strategii. Strategia Rozwoju Gminy Śrem na lata 2021 - 2028 wyznaczyła 3 główne cele: aktywny i nowoczesny kapitał ludzki, zadbane środowisko, estetyczna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura oraz prawne zarządzanie i konkurencyjna gospodarka. Wyżej wymienione cele strategiczne mają być realizowane między innymi przez: modernizację parków miejskich, rozbudowę cmentarza komunalnego w Śremie, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich, infrastrukturę pieszo-rowerową, budowę i rozwój systemu monitoringu wizyjnego, wyposażenie budynków publicznych w instalacje zmniejszające zużycie energii, modernizację oświetlenia ulicznego, modernizację i przebudowę głównej sieci kanalizacji deszczowej, aktywizację połączenia kolejowego, zachęcanie społeczeństwa do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, poprawę warunków mieszkaniowych w budynkach komunalnych, rozwój transportu drogowego, kompleksową modernizację placówek oświatowych, modernizację stadionu miejskiego, budowę sali gimnastycznej, budowę amfiteatru, partycypację społeczną, kompleksową modernizację systemów informatycznych, modernizację pomieszczeń Urzędu Stanu Cywilnego, współpracę międzysamorządową ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Związkiem Miast Polskich, Unią Gospodarczą Regionu Śremskiego - Śremskim Ośrodkiem Wspierania Małej Przedsiębiorczości. W rozdziale 2 przedstawiono również powiązania tematyczne Strategii z założeniami i wymaganiami innych strategii szczebla unijnego, krajowego i wojewódzkiego, uwzględniające zasady ochrony środowiska, a przede wszystkim zasadę zrównoważonego rozwoju. Odniesiono się do następujących dokumentów: Globalnej Agendy 2030, Europy 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2030 (DSRK) Trzecia fala nowoczesności, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Strategii Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, Strategii Rozwoju Powiatu Śremskiego do roku 2020.

Rozdział 3 stanowi charakterystykę istniejącego stanu środowiska gminy Śrem, z uwzględnieniem położenia fizyko-geograficznego, ukształtowania terenu, budowy geologicznej, gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, klimatu, jakości powietrza atmosferycznego, zagrożenia

hałasem, szaty roślinnej i świata zwierzęcego, form ochrony przyrody, a także zabytków i dóbr materialnych. Cechami charakterystycznymi gminy są: niska lesistość, dobre gleby, rezerwat przyrody Czmoń, obszary Natura 2000 – Ostoja Rogalińska o symbolu PLB300017 oraz Rogalińska Dolina Warty o symbolu PLH300012, Rogaliński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Łęgi Mechlińskie”, 14 użytków ekologicznych oraz pomniki przyrody oraz zabytki.

W rozdziale 4, prognoza wskazuje istniejące problemy środowiska, a także potencjalne zmiany w środowisku, jakie mogłyby wystąpić w przypadku braku realizacji strategii. Brak realizacji celów strategicznych będzie powodował degradację środowiska, a także utratę konkurencyjności gminy Śrem jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji. Rezygnacja z celów wskazanych w strategii wpłynie negatywnie na jakość życia mieszkańców gminy i ich aktywność społeczną i zawodową. Natomiast niezrealizowanie celów oświatowych przyczyni się do słabszych wyników edukacji dzieci i młodzieży. Rezygnacja z kluczowych kierunków interwencji w zakresie aktywacji osób starszych, osób z niepełno sprawnościami i osób wykluczonych społecznie, zwiększenia dostępności gminy dla osób z różnymi niepełno sprawnościami wpłynie negatywnie na jakość życia ludzi starszych i niepełnosprawnych, pogłębiając ich izolację i trudności w adaptacji do zmieniających się warunków życia. Rezygnacja z wspierania i realizacji przedsięwzięć niskoemisyjnych, budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach nieskanalizowanych, budowy ścieżek pieszo-rowerowych oraz tworzenia nowoczesnego systemu transportu publicznego przyczyniłaby się do pogarszania jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych, a także wzrostu poziomu hałasu i zanieczyszczeń gleb związanych z preferowaniem samochodowego transportu indywidualnego. Brak wymiany oświetlenia ulicznego uniemożliwi wprowadzenie znacznych oszczędności w zużyciu energii a co za tym idzie a co za tym idzie oszczędności w budżecie gminy, co jest szczególnie istotne wobec drożących cen energii.

W rozdziale 5, poświęconym istotnym problemom środowiska, wśród wielu wymienionych problemów, szczególny nacisk kładzie się na kolizję między koniecznością ochrony walorów przyrodniczych gminy Śrem – flory, fauny, gleb wysokich klas bonitacyjnych, krajobrazu, zasobów wodnych - a presją budowlaną. Bardzo istotny jest też problem nielegalnego składowania odpadów, zanieczyszczenia wód i powietrza, niski udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii.

W rozdziale 6, prognoza wskazuje również przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe. Ocena i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W rozdziale 7 stwierdzono, że realizacja niniejszego dokumentu nie spowoduje trans granicznego oddziaływania. Ponadto, zaproponowane w strategii działania oraz lokalny charakter

zmian na terenie gminy Śrem, ograniczą również możliwość występowania konfliktów, związanych z zagospodarowaniem obszaru gminy a terenami gmin sąsiednich: gminy Brodnica, Czempin, Dolsk, Kórnik, Krzywiń, Książ Wielkopolski czy gminy Zaniemyśl.

W rozdziale 8, dotyczącym rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zaproponowanych w Strategii, stwierdzono, że dokument strategii charakteryzuje się wysokim stopniem ogólności, często nie zawierając propozycji konkretnych działań i nie mając odniesienia w wytycznych lokalizacyjnych. Wobec powyższych przesłanek dotyczących w zasadzie każdego wieloaspektowego dokumentu, niniejsza prognoza nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów Strategii, do czego przyczynił się brak możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Rozpatrywanie wariantów przyjętych założeń Strategii miało miejsce w toku opracowywania dokumentu i obejmowało m. in. opracowanie diagnozy stanu środowiska oraz sukcesywne konsultacje w ramach zespołu projektowego z przedstawicielami różnych środowisk oraz ankietowania mieszkańców gminy. Efektem tych prac było opracowanie ostatecznej, jednowariantowej wersji Strategii.

Rozdział 9, dotyczący napotkanych trudności i braków dostępnej wiedzy wskazuje, że jedynym problemem okazał się zbyt ogólny charakter zadań proponowanych w Strategii. Brak dokładnych kierunków działań w ramach poszczególnych celów utrudnił, a w pojedynczych przypadkach wręcz uniemożliwił określenie oddziaływania na środowisko danego działania. Ponadto, strategia rozwoju gminy powstała w oparciu o współczesną wiedzę na temat wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz w oparciu o współczesną wiedzę na temat organizacji, metod, technik, technologii, materiałów wykorzystywanych przy realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju lokalnego oraz procesów inwestycyjnych.

Rozdział 10 poświęcony został analizie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie oraz kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, będących rezultatem realizacji założeń Strategii. Są to następujące działania:

- racjonalnie gospodarowanie zasobami przyrody poprzez:
- stosowanie energii z źródeł odnawialnych i wybór rozwiązań proekologicznych takich jak: budowa budynków pasywnych i energooszczędnych, wykorzystanie kolektorów słonecznych i pomp ciepła;
- minimalizację wytwarzanych odpadów i zwiększanie stopnia ich recyklingu,
- preferowanie i wspieranie transportu zbiorowego i rowerowego,
- zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, które powoduje zarówno degradację krajobrazu jak i wyższe koszty infrastruktury technicznej,
- stosowanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, zmniejszających emisję hałasu oraz minimalizujących wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych, gleb i powierzchni ziemi,
- ograniczenie do minimum wszelkich przejawów antropopresji na terenach chronionych i w ich sąsiedztwie,
- działania zmierzające do poprawy wskaźnika lesistości w gminie Śrem.

W rozdziale 11 wskazano liczne propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień strategii gminy. W celu określenia stopnia realizacji celów

strategicznych, zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii. Regularna analiza wskaźników wskazanych w poniższej tabeli pozwoli na analizę skuteczności podjętych działań oraz określenie poziomu rozwoju jednostki w danej dziedzinie i aktualizację priorytetów gminy.

Całość dokumentu kończy podsumowanie, zawierające najważniejsze wnioski wynikające z niniejszej prognozy.

14. Oświadczenie autorki prognozy o spełnieniu wymagań dla sporządzających prognozy

Zgodnie z art. 74 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 245 ze zm.) oświadczam, że ukończyłam studia pierwszego stopnia (inż. budownictwa) oraz jednolite studia magisterskie (gospodarka przestrzenna) i posiadam kilkunastoletnie doświadczenie w pracach przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko oraz brałam udział w przygotowaniu ponad stu prognoz oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie oświadczam, że jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

M. Głowacka